

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR

FÖLDRAJZ- ÉS FÖLDTUDOMÁNYI INTÉZET

Földrajztudományi Központ

Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék

Nemzetiségi törvény: a kisebbségeknek vagy a többségnek?

Tanulmány a hazai németiség vizsgálatára alapozva (2001-2011)

HOHL ZSÓFIA

OTDK-dolgozat

Témavezető: Farkas György PhD, adjunktus



BUDAPEST, 2014.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2.o.
2. Kutatási előzmények, források.....	4.o.
3. A nemzetiségek jogait szabályozó törvények Magyarországon (1993-2001)	4.o.
3.1. Előzmények.....	4.o.
3.2. Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól.....	7.o.
3.3. Az önkormányzati rendszer tapasztalatai az első három ciklusban	10.o.
3.4. A kisebbségi törvény 2005. évi módosítása.....	13.o.
3.5. A 2011.évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól.....	16.o.
4. A népszámlálások német nemzetiségi adatai (2001-2011)	19.o.
4.1. Az előző népszámlálások adatairól.	19.o.
4.2. A nemzetiségek népszámlálási számbavételének reformja (2001-2011).....	20.o.
4.3. A magyarországi németek a népszámlálások tükrében.....	21.o.
5. Német nemzetiségi önkormányzati választások (2002-2010).....	23.o.
5.1. Az adatbázis felépítése, az adatok elemzésének metódusa.....	24.o.
5.2. Az adatok értékelése	25.o.
5.2.1. Az „alakulók” csoportja.....	25.o.
5.2.2. A „megszűnők” és a „váltakozók” csoportja.....	29.o.
5.2.3. A 2014. évi német nemzetiségi választások prognózisa	30.o.
6. Összegzés	32.o.
 Függelékek	34.o.
Forrásjegyzék	36.o.
Ábrák, táblázatok jegyzéke	37.o.
Mellékletek	39.o.

A dolgozat lezárásának ideje: 2014. május 1.

1. Bevezetés

Magyarország területén hagyományosan több etnikai kisebbség¹ él, melyek időről időre a tudományos, politikai és közéleti érdeklődés középpontjába kerülnek. A jelenkori Magyarország történetében az 1980-as évek közepétől figyelhető meg egyfajta nemzetiségi revitalizáció, szoros összefüggésben a nemzetiségi jogok törvénybe iktatásával és a nemzetiségi önrendelkezés útjából fokozatosan elháruló ideológiai akadályok eltüntetésével.

A kisebbségi törvény megszületésének szükségességét és a kisebbségi alapjogokat már az 1989-ben kihirdetett alkotmány rögzítette, mely a nemzetiségeket államalkotó tényezőként ismerte el. Azonban a törvényre, melyben a nemzetiségek kollektív jogai közt a kisebbségi önkormányzatok alapítása is szerepel, egészen 1993-ig várni kellett (1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól). A törvény, és ezáltal a kisebbségi önkormányzati rendszer, az elmúlt húsz évben több módosításon és felülvizsgálaton esett át, legutóbb 2011-ben, amikor elfogadták a jelenleg is hatályos 2011.évi CLXXIX. törvényt a nemzetiségek jogairól. Ez a jogszabály a nemzetiségi kérdést deklaráltan új megközelítésbe helyezi azáltal, hogy a nemzetiségi önkormányzatok alapítását a jövőben a népszámlálások etnikai adataitól teszi függővé. Ezen rendelkezés, a kisebbségi önkormányzatok létrejötte kapcsán felmerülő problémák (többek között az ún. „etnobiznisz” kérdése), korábbi etnikai földrajzi kutatómunkám és sváb gyökereim ösztönöztek arra, hogy részletesen foglalkozzak a magyarországi kisebbségi önkormányzatisággal. Magyarországon a nemzetiségi autonómia – a kisebbségek településterületi jellemzőiből kifolyólag – területi alapon nem valósulhat meg, helyette személyi elvű autonómiáról beszélhetünk, melynek legfőbb reprezentánsai a települési (községi, városi, fővárosi kerületi) nemzetiségi önkormányzatok.

A dolgozat empirikus jellegét kívánom erősíteni azáltal, hogy összevetem a rendelkezésre álló, – a jelenlegi nemzetiségi törvény által is egymás mellé rendelt – népszámlálási és nemzetiségi választási adatokat, s prognózist fogalmazok meg a 2014 őszi esedékes újabb önkormányzati választásról, mely egyben az új törvény „próbája” is lesz. Az adatok elemzésére – a dolgozat terjedelmi kereteit és az adatgyűjtési munka nagyságát figyelembe véve – két lehetőség kínálkozott: egy területegység (megye) adatainak idősoros értékelése, illetve egy hazai nemzetiség vizsgálata. Mivel úgy véltem, a napjainkban

¹ A 2011.évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól és a kormányzati kommunikáció a „kisebbség” szó helyett a „nemzetiséget” használja, ezzel érzékelte, hogy nem többség-kisebbség relációban gondolkodnak a jövőben, hanem a nemzeti közösségek értékeit kívánják hangsúlyozni. (kormany.hu) A köznapi szóhasználatban és a korábbi jogszabályokban azonban szerepel a kisebbség kifejezés, melyet a nagyon gyakori szóismétlések elkerülése végett magam is használok, természetesen minden pejoratív jelentéstartamtól mentesen, kizárólag az egyes csoportok számára utalva.

megismerhető jelenségek, tendenciák területisége is fontos elemzési szempont lehet, ezért egy nemzetiség, a magyarországi németek vizsgálata mellett döntöttem. A németek az ország második legnagyobb lélekszámú nemzetisége, mely kiterjedt önkormányzati hálózata révén jól illeszkedik az elemzési szempontokhoz.

Dolgozatom első felében ismertetem a nemzetiségi ügy magyarországi törvényi szabályozását a rendszerváltozástól napjainkig, – elsősorban mindvégig az önkormányzatok létrejöttének feltételeire koncentrálva –, majd az utóbbi két népszámlálás (2001, 2011) és a közöttük lezajlott három kisebbségi önkormányzati választás (2002, 2006, 2010) német nemzetiségi adatainak összevetésére kerül sor. Tanulmányomban a jogszabályok elemzésekor és az adatok kiértékelésekor is arra keresem a választ, hogy a nemzetiségeket érintő törvényi szabályozás, s annak gyakorlati alkalmazása milyen mértékben szolgálta az ország területén élő kisebbségek érdekeit, illetve mennyiben tükrözte a többségi társadalom szándékát. Előzetesen a 2014-es önkormányzati választásokkal kapcsolatban hipotézisként fogalmaztam meg, hogy a nemzetiségi önkormányzatok alapításának új feltétele, a 2011-es népszámlálásban megjelenő minimum 30 főnyi nemzetiségi lakosság, számos település esetében ellehetetleníti a jövőben a nemzetiségi érdekérvényesítést.

Kutatómunkám során nyilvánvalóvá vált számomra, hogy az etnikai adatok értelmezése meglehetősen érzékeny tématerület, mely közéleti és politikai vonatkozásoktól is nehezen függetleníthető, ennek ellenére, – ám ezt mindvégig szem előtt tartva – a dolgozatban megkísérlek új megvilágításba helyezni néhány napjainkban lejátszódó folyamatot. A széles közvéleményben az etnobiznisz néven ismertté vált esetek által kiváltott, a kisebbségi önkormányzatiságot illető általános bizalmatlansággal szemben felhívom a figyelmet pozitív jelenségekre is.

Jelen tanulmány egy hosszabb távú kutatómunka első „állomásaként” a nemzetiségi törvények értékelésén túl elsősorban az adatbázis építése során szerzett tapasztalatokat hivatott bemutatni, valamint kijelöli a jövőbeli lehetséges kutatási irányokat is. Meggyőződésem, hogy az etnikai földrajzban is helye van az ilyen jellegű, alkalmazott kutatási irányoknak, melyek növelhetik a földrajz szakpolitikai döntéshozatalban betöltött szerepét is. Úgy vélem, Magyarország színes nemzetiségi kultúrája, az ebben rejlő közösségépítő és -megtartó erő, hatalmas fejlesztéspolitikai potenciált rejt magában, melynek kiaknázása napjainkban még nagyon távol esik a terület- és településfejlesztés fő irányaitól.

2. Kutatási előzmények, források

Kutatásomat a nemzetiségeket érintő Magyarországi jogi szabályozás megismerésével kezdtem, ezen belül is részletesen vizsgáltam az 1993. évi LXXVII. törvényt a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól, a 2005. évi CXIV. törvényt a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról, s végül a 2011. évi CLXXIX. törvényt a nemzetiségek jogairól. A jogszabályok elemzésekor egyrészt követtem a többek között Bindorffer Györgyi (*Kisebbség, politika, kisebbségpolitika*), Győri Szabó Róbert (*Kisebbség, autonómia, regionalizmus*), illetve Finta István (*A kisebbségi önkormányzatokat érintő hatályos magyar szabályozás*) által korábban alkalmazott szempontokat, másrészt beemeltem a vizsgálatba saját kutatási kérdéseimet is.

A magyarországi németsegről rendelkezésre álló tengernyi irodalom közül Zielbauer György és Szenyéri Zoltán műveit hívtam segítségül a nemzetiség történetével kapcsolatos kérdésekben, adataik elemzésekor pedig részben hagyatkoztam Szarka László tanulmányára (*A 2001. évi magyarországi népszámlálás nemzetiségi adatairól*).

Kutatómunkám jelentős részét tette ki az utóbbi két népszámlálás és az utóbbi három kisebbségi önkormányzati választás települési szintű adatainak összegyűjtése különböző adatbázisokból (KSH Tájékoztatási adatbázis, KSH Népszámlálás 2001, KSH Népszámlálás 2011, Nemzeti Választási Iroda), valamint ezek rendszerezése. Az elkészült adatbázis még számos, a dolgozatban most nem megjelenő elemzési szempontot rejt magában, ezek kidolgozására a jövőben vállalkozom.

3. A nemzetiségek jogait szabályozó törvények Magyarországon (1993-2011)

3.1. Előzmények

A kisebbségi jogi szabályozás területén Magyarország komoly, messzire visszanyúló hagyományokkal rendelkezik. A kiegyezés utáni évben, 1868-ban hatályba lépett, báró Eötvös József és Deák Ferenc nevével fémjelzett kisebbségi törvény² az egyik első volt a kontinensen, s rendelkezései is egyedülállóak voltak az ilyen tárgyú jogszabályok között. Az akkori korszellemhez viszonyítva meglehetősen előremutató törvényt a hatóságok azonban nem tartották be maradéktalanul, így kettős célját, azaz a nemzetiségek igényeinek kielégítését, és a hazai kisebbségek politikai nemzetbe történő integrálását nem érthette el.

² 1868. évi XLIV. törvénycikk a nemzeti egyenjogúság tárgyában

A trianoni döntést követő hetven évben Magyarországon nem született kizárólag a nemzetiségekkel foglalkozó törvény. A két világháború között ezt az „ürt” valamelyest betöltötte a népszövetségi kisebbségvédelmi rendszer. A II. világháborút követően kialakult politikai viszonyok között – a többi szocialista államhoz hasonlóan – a törvényi szabályozás kérdése marginalizálódott. A kisebbségeket nem érte szándékolt hátrányos megkülönböztetés, azonban a modernizáció és a többségi társadalom mindenkor jelen lévő „szívó hatásának” következményeként felerősödött az asszimiláció. Ennek megakadályozására a diszkrimináció tilalmának elvén messze túlmutató, kiterjedt eszközrendszer meglétére lett volna szükség. (Győri Szabó. R. 2006.)

A nyolcvanas évek második felének változásai többek között a nemzetiségi kérdés ügyét is a figyelem középpontjába állították. Elsőként éppen a magyarországi németek készítettek el törvényjavaslatukat, mely tartalmazta a kettős kötődés jogát, megfogalmazta a kollektív és egyéni jogokat, valamint kezdeményezte a kisebbségek érdekképviselésének (önkormányzatainak) helyi, területi és országos szinten történő kiépítését.

A törvény terve állampárti szinten 1988 májusában az MSZMP országos értekezletén került napirendre. A készítendő törvény vezérfonalaként leszögezték, hogy a nemzetiségek léte, kultúrája pótolhatatlan érték, s a nemzeti és etnikai kisebbségek asszimilálásában a magyar társadalom nem érdekelt. Kijelentették, hogy a nemzetiséghez tartozás az egyén szuverén döntésén alapul, és felismerték, hogy az államalkotó többséggel szemben a kisebbség mindig hátrányos helyzetben van, ezért nem elég hátrányos megkülönböztetésük tiltása, hanem pozitív diszkriminációra és pótlólagos jogok megítélésére van szükség. Ugyanakkor az egyéni szabadságjogok biztosítása önmagában nem oldja meg a nemzetiségi állampolgárok gondjait, a kisebbségi közösségeket is többletjogok, ún. kollektív jogok illetik meg. A nemzeti és etnikai kisebbségek államalkotó közösségek, így az államnak biztosítania kell a nemzetiségek közösségi életének intézményes formáit és működésük anyagi feltételeit is. A törvénytervezet tartalmazta, hogy a kisebbségi nyelv és a kultúra egyik legfontosabb továbbörökítője az iskola, ezért kiemelt területként kell tekinteni az oktatásra, annak kétnyelvű formái mellett anyanyelvű oktatás kiépítésére is szükség van az óvodáktól egészen a középiskolákig. (Bindorffer Gy. 2001.)

A kormányzat 1989 áprilisában életre hívta a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kollégiumot, mint tanácsadó és véleményező testületet, mely a hazai kisebbségekkel és a határon túli magyarsággal kapcsolatos valamennyi kérdésben illetékességet kapott. A kollégium közvetítő szerepet látott el, bevonta az összes kisebbségügyben tevékenykedő államigazgatási szervet, minisztériumot, tudományos, oktatási, kulturális műhelyt, a politikai

pártokat, egyéni szakértőket, egyes köztisztviselőket álló személyiségeket, és magukat a kisebbségi szervezeteket is. (Győri Sz. R. 2006.)

A kollégium fél éves fennállása alatt kristályosodtak ki a máig érvényes kisebbségpolitikai alapelvek, tisztázódtak fogalmak, célok, eszközök, módszerek. A testület saját törvénytervezetét is elkészítette, s vállalta, hogy az 1990. évi parlamenti választásokig azt széles körben teszteli és véleményezteteti, majd az így összeállt törvényjavaslatot az újonnan felálló országgyűlés elé terjeszti. A törvénytervezetben az általános jogi alapelvek mellett kifejtésre került a kisebbségi törvény indokoltsága, a kisebbségi önkormányzatok alapításának és működésének elve, valamint az államhatalom szerveiben való részvétel lehetséges módja is.

A kollégiumi tervezettel egy időben az igazságügyi tárca is készített javaslatot, s bár a két koncepció sok szempontból megegyezett egymással, vitás kérdések is felmerültek. A vita kulcseleme volt a kisebbségi önkormányzatok létrejöttének feltételrendszere, s ennek kapcsán felszínre kerültek a kisebbségek nyilvántartásának nehézségei. A hazai kisebbségek az ország területén szétszórtnak élnek, így a területhez köthető autonómiaformák esetükben nem voltak, s ma sem relevánsak. A másik út, a személyi alapú autonómia megvalósítása, vagyis önkormányzatok létrehozása viszont a nemzetiségi lakosság pontos nyilvántartása nélkül szintén járhatatlannak látszott. A kisebbségek azonban az 1941. évi rossz emlékű összeírás miatt továbbra is egyértelműen elzárkóztak mindennemű regisztrációtól. Az ellentmondás ezáltal már-már feloldhatatlannak tűnt. (Győri Sz. R. 2006.)

A kollégiumi tervezet (összhangban az 1989. október 23-án kihirdetett alkotmánnyal, mely kimondta, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre) mindennek ellenére továbbra is megvalósíthatónak vélte a személyi autonómiát egy alulról építkező kisebbségi önkormányzati rendszer formájában. A személyi nyilvántartás problémáját országos szintű, a kisebbségi önkormányzatok megalakítására tett állampolgári ajánlások összegyűjtésével kívánták feloldani, ügyelve a kataszter titkosságára. A törvénytervezet kidolgozásába a kisebbségek minden releváns szervezetét bevonták, s véleményezésre kérték fel az országos listát állító 12 pártot, valamint az összes határon túli magyar közösség képviselőit, szakértőit.

Az 1990. évi parlamenti választások, s a kormányalakítás után a törvény-előkészítés eredményeit a kollégium az utódokra hagyta, ezek az eredmények azonban nem veszték el, az 1993-ban elfogadott törvény sok tekintetben hagyatkozott erre az 1989/90-es változatra.

1990-ben a nemzetiségi ügy kormányzati szintű koordinálására létrejött a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal. A 13 hazai kisebbség tartott attól, hogy az állam önkényesen dönt

majd a nemzetiségekről, ezért a törvény megalkotásában való részvétel szándékával 1991 januárjában megalakította a nemzetiségi szövetségek közös szervezetét, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kerekasztalt. A két fél között 1991 júniusától szeptemberéig tartó tárgyalások középpontjában még mindig a személyi elvű autonómia kérdése állt, mivel a kisebbségek továbbra sem járultak hozzá kisebbségi választói névjegyzék felállításához. Ennek következtében végül abban állapodtak meg, hogy a helyi önkormányzati választásokkal egyidejűleg lebonyolítandó helyi kisebbségi önkormányzati választáson minden magyar állampolgár részt vehet, anélkül, hogy nemzetiségi hovatartozását regisztrálná. A választások alkalmával minden szavazópolgár megkapja a közvetlen kisebbségi szavazólistákat is, amelynek kitöltéséről szabadon dönthet. Így, bár a konszenzus megtalálása nem volt zökkenőmentes, a törvényjavaslat végül különösebb fennakadások nélkül kerülhetett a kormány, a parlament törvény-előkészítő szervei, majd az országgyűlés plénuma elé, ahol 1993. július 7-én 96%-os többséggel fogadták el a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. számú törvényt. (Bindorffer Gy. 2011.)

3.2. Az 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól

A szakirodalom szerint az 1989-ben megkezdett előkészítő munka eredményeképpen Európa egyik legkiemelkedőbb kisebbségi törvénye született meg, amely elfogadása után a gyakorlatban is széles körű jogokat, identitásuk megőrzése érdekében tényleges eszközöket is biztosított az ország területén élő kisebbségeknek. (Győri Sz. R. 2006.) Természetesen mindemellett a törvény számos „gyermekbetegséggel” is küzdött, melyek ismertetésére a későbbiekben szintén kitérek.

A törvénnyel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy már a preambulumban megjelent a kisebbségi jogok duális koncepciója (a törvény egyéni és közösségi kisebbségi jogokat is tartalmaz), ami azért is figyelemre méltó volt, mivel a nemzetközi jog nem ismerte el a kollektív jogokat. (Finta I. 1999.)

Az 1993. évi LXXVII. törvény (népszerű rövidítése: NEK) alapvető rendelkezéseket tartalmazó fejezetéből kiemelendő az a meghatározás, amely mindmáig alapul szolgálhat arra, hogy egy közösséget kisebbségként kezeljenek. A jogszabály szerint *„...nemzeti és etnikai kisebbség minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, tagjai magyar állampolgárok és a lakosság többi részétől saját nyelve és kultúrája, hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozástudatról tesz tanúbizonyságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére*

irányul.” (1993.évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól 1.§ (2) bekezdés)

A jogalkotó tehát a kisebbségek körének lehatárolását pusztán a kultúrához köthető jellemzők alapján végezte. Az alapvető rendelkezések között meghatározásra kerülnek még a hátrányos megkülönböztetés konkrét esetei, így az asszimiláció, az erőszakos ki- és áttelepítés, kisebbséghez való tartozás miatti üldöztetés, s a törvény rendelkezett ezek tilalmáról.

A NEK II. fejezete az egyéni, míg a III. fejezete a közösségi kisebbségi jogokat rendezte. Az egyéni jogok közül vizsgálatom szempontjából kiemelendő, hogy a törvény szerint a kisebbséghez tartozás vállalása az egyén kizárólagos joga, arra nem kényszeríthető, ám a kisebbségi önazonosság kinyilvánítása nem zárja ki a kettős vagy többes kötődés elismerését. A jogszabály értelmében a kisebbséghez tartozás az országos népszámlálások alkalmával kinyilvánítható, valamint a kisebbség tagjainak jogukban áll anyanyelvük, történelmük, kultúrájuk, hagyományaik megismerése és ápolása.

A közösségi jogok tekintetében többek között megfogalmazásra került, hogy a kisebbségi önazonosság megőrzése, ápolása elidegeníthetetlen közösségi jog, a kisebbségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre. Településeiket, kulturális és építészeti emlékeiket, hagyományaikat, nyelvüket, tárgyi és szellemi kultúrájukat megőrizhetik és szabadon ápolhatják. A jogalkotók a III. fejezetben külön rendelkeztek az anyanyelvi információhoz való jogról, valamint a neveléshez, oktatáshoz való jog alapjairól (anyanyelvű, anyanyelvi óvodai nevelés, alsó-, közép és felsőfokú oktatás) is, melyek aztán a VI. fejezetben kerülnek részletesen kifejtésre. Sajátos módon a közösségi jogok fejezetében hozták létre a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési biztosának az intézményét is. (Finta I. 1999.)

A jogszabályban külön fejezet szólt még a kisebbségek nyelvhasználatáról (VII.), valamint a számukra megítélt anyagi garanciákról és támogatásokról, ezekre azonban a dolgozat tartalmi fókuszai miatt nem térek ki részletesen.

A törvény kulcspontra a helyi és országos kisebbségi önkormányzati modell. Ennek kapcsán érdemes néhány szót ejteni az 1989/90-es törvénytervezetről is, hiszen annak logikája teljesen ellentétes volt, mint a később elfogadott 1993. évi LXXVII. törvényé. A tervezet szerint elsőként az országos önkormányzati választásokra került volna sor, mégpedig azon kisebbségek esetében, akikhez tartozó kisebbségi állampolgárok 33-51%-a aláírásával, ajánlásával jelezte volna erre való igényét. Ez feltételezte volna a kisebbséghez tartozás aktív vállalását, és az egyes kisebbségek számának országos szintű pontos meghatározását. Utóbbi az Európa Tanács felügyelete alatt összeállított titkos nyilvántartás alapján történt volna. Ez

az eljárás több nehézséget rejtett magában: egyrészt a hangsúlyozottan titkos regisztráció valószínűleg nem oszlatta volna el a kisebbségekhez tartozók történelmileg megalapozott bizalmatlanságát, másrészt túlságosan magas arányúnak tűnő ajánlás összegyűjtését követelte volna meg. A koncepció szerint a megalakult országos kisebbségi önkormányzat tagjaiból jöttek volna létre a településeken a helyi kisebbségi tanácsok.

A fentiekkel ellentétben az 1993.évi törvényben rögzített választási eljárás az alulról építkezés jegyében először a helyi kisebbségi önkormányzatokat hozta létre, mindenfajta regisztráció nélkül, a helyi önkormányzati választásokkal egy időben. A törvény a települési önkormányzatok megalakulásának három lehetséges módját tartalmazta:

1. Ha a települési képviselőknek legalább a fele kisebbségi jelöltként került be, akkor a képviselőtestület átalakulhatott települési kisebbségi önkormányzattá, ami az adott településen gyakorlatilag helyi, közigazgatási autonómiát jelentett az ott élő kisebbségek számára.
2. Ha a települési képviselők legalább 30%-át egyazon nemzetiségek jelöltjeként választották meg, akkor ezek a képviselők létrehozhatták az ún. közvetett módon létrejött helyi kisebbségi önkormányzatot.
3. A gyakorlatban azonban a legtöbb önkormányzatot közvetlen választás hívta életre, ezeket közvetlen módon létrejövő helyi kisebbségi önkormányzatoknak nevezték. (Győri Sz. R. 2006.)

A kisebbségi önkormányzati rendszer a törvény értelmében helyi és országos szintű volt, kivételt képeztek ez alól a kisebbségek fővárosi önkormányzatai, amelyek Budapesten a mezoszintet alkották. Az országos testületeket a hazai választójogi rendszerben egyedülálló módon elektori rendszerben választották.

A kisebbségi önkormányzatiság vizsgálatakor minden esetben szükséges kitérni a választási szabályokra is. Az 1993. évi törvény úgy rendelkezett, hogy a helyi kisebbségi önkormányzati választásokat a települési önkormányzati választásokkal egyidőben, de attól függetlenül kell lebonyolítani. A választás kitűzését a hivatalosan elismert 13 nemzeti és etnikai kisebbség kezdeményezhette, de a kisebbségi önkormányzati választást csak akkor lehetett kitűzni, ha legalább öt, a településen élő, magát azonos kisebbséghez tartozónak valló személy kifejezte ebbéli igényét. A kisebbségi önkormányzat tagjainak számát 1300 vagy ennél kevesebb lakosú településen 3, míg 1300 lakos felett 5 főben határozták meg. Már az 1994. évi önkormányzati választások során minden helyi állampolgár rendelkezett kisebbségi választójoggal is, nemzeti hovatartozástól függetlenül. A szavazópolgárok tehát kézhez kapták a kisebbségi önkormányzati választás szavazólapjait is, ám több kisebbségi

önkormányzati választás kiírása esetén érvényes szavazatot csak egy kisebbségre adhattak le, és legfeljebb annyi jelöltre szavazhattak, ahány tagja a képviselő-testületnek lehetett. A jelöltséghez a választópolgárnak előzetesen nyilatkozattal kellett vállalnia az adott kisebbség képviselőt, és legalább öt, magát azonos kisebbséghez tartozónak valló és a településen állandó lakhellyel rendelkező választópolgár ajánlását kellett összegyűjtenie. (1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól)

Ha egy településen nem volt legalább annyi jelölt, mint a megválasztható képviselők száma, vagy nem gyűlt össze a szükséges számú szavazólap, akkor nem alakult meg a kisebbségi önkormányzat. A választást abban az esetben nyilvánították érvényesnek, ha az adott kisebbségi listára 10 000 vagy ennél kevesebb lakosú településeken legalább 50, tízezernél több lakosú településen legalább 100 választópolgár érvényesen szavazott.

Az 1993. évi LXXVII. törvény – az anonim népszámlálásról szóló rész törlésétől eltekintve – 2005-ig szinte módosítás nélkül volt érvényben, azonban az 1994-ben, 1998-ban, és 2002-ben megalakuló kisebbségi önkormányzatok működési tapasztalatai felszínre hoztak egyes hiányosságokat, melyek a jogalkotókat a törvény felülvizsgálatára ösztönözték. (Győri Sz. R. 2006.)

3.3. Az önkormányzati rendszer tapasztalatai az első három ciklusban

Az első három önkormányzati ciklus alapvetően igazolta ugyan a kisebbségi önkormányzati modell helyességét, azonban a rendszer gyenge pontjaira is fény derült. A hiányosságok két csoportra oszthatók, egyrészt a választási rendszerből, másrészt a megalakult önkormányzatok működési feltételeiből erednek. A működési zavarok a dolgozat vizsgálatai szempontjaiból kiindulva a továbbiakban nem kerülnek részletes kifejtésre, a választás kapcsán felmerült kérdéseket azonban az alábbiakban ismertetem.

A kisebbségek szemszögéből a legkomolyabb problémát a gyakorlatban a választójog és a választhatóság általánossága jelentette: az aktív választójog általánosságával ugyanis nem volt garantálható, hogy az érintett közösség válassza meg saját önkormányzatát, míg a választhatóság általánossága lehetővé tette, hogy a kisebbségi választásokon olyan jelöltek is indulhassanak, akik ténylegesen nem tartoztak az adott közösséghez. Ebben a tekintetben mondhatjuk, hogy a kisebbségek tették nehezzé saját helyzetüket, hiszen korábban választási névjegyzékek létrehozásához nem járultak hozzá, így azonban utat nyitottak a visszaéléseknek. Ebből a szempontból az 1993. évi törvény legalább annyira a többségi társadalom érdekeit szolgálta, mint a kisebbségeké. (Győri Sz. R. 2006.)

Hasonló gondok adódtak a választás kezdeményezésével kapcsolatban. Ugyan elvben a kisebbségi önkormányzati választás kezdeményezésének joga kizárólag a kisebbségi közösség tagjait illette meg, azonban a közvélekedés szerint a választásokat számos olyan településen is életre hívták, ahol nem volt kisebbségi közösség. Látszólag ezekre a visszaélésekre figyelmeztettek a 2001. évi népszámlálás nemzetiségi adatai is, hiszen 2002-ben több településen annak ellenére rendeztek kisebbségi választást, hogy az előző évben senki sem vallotta magát az adott nemzetiség tagjának, semmilyen tekintetben nem nyilvánította ki nemzetiségi kötődését. Egyrészt megkérdőjelezhető, hogy egyes választópolgárok a népszámlálás névtelen adatfelvételekor nem vállalták identitásukat, ám a kisebbségi választások indítványozásához nevüket adták, másrészt éppen korábbi, a tulajdonképpen ismeretlen zalai németység körében végzett kutatásaim figyelmeztetnek arra, hogy az etnikai identitás, s annak megvallása bonyolult lélektani folyamat, s meglehetősen helyspecifikus. (Hohl Zs. 2011.)

Magyarországon a kisebbségi ügygel összefüggésben sajnos máig sokszor emlegetett fogalom az „etnobiznisz”. Az etnobiznisz 1998-ban, a kisebbségi önkormányzati választások kapcsán vált ismertté, s bár nem egzakt módon definiált fogalom, ennek ellenére a tudományos és közéletben is gyakran használják. Az etnobiznisz tulajdonképpen nem más, mint visszaélés a passzív választójoggal. Molnár Csikós László szerint *„azokkal a személyekkel kapcsolatban emlegetik az etnobiznisz szót, akik haszonlesés céljából más nemzetiségűnek adják ki magukat, vagy akik abból akarnak politikai és anyagi hasznot húzni, hogy valamely kisebbség érdekvédelmét látják el (noha esetleg nem is tartoznak az illető kisebbséghez), illetve akik váratlanul és nem önzetlenül visszatérnek gyökereikhez.”* (Molnár Csikós László 2008. fokusz.hu) Etnobiznisznek nevezhetjük tehát, ha egy állampolgár pénzbeli vagy társadalmi haszonszerzés reményében más etnikumhoz tartozónak vallja magát.

Az 1994-2002 közötti időszakban több esetben előfordulhatott, hogy „álkisebbségiek” jutottak be a testületekbe. Nem is volt különösen nehéz dolguk, hiszen a választásokon azok is szavazhattak, akik nem ismerték a jelöltek identitását. Rátkai Árpád kutatásaiból az is kiderült, hogy egyes jelöltek nagyrészt nevük kezdőbetűjének köszönhatték mandátumukat, mert a betűrendes felsorolásból adódóan a szavazólap elején szerepeltek Rátkai ezt a jelenséget ábécé-preferenciának nevezi, s megfogalmazza, hogy általában szó sem volt arról, hogy a legtöbb szavazatot kapott jelöltet tartották volna a legalkalmasabbnak a választók. A nemzetiségi kötődéssel nem rendelkező szavazók közül többen az adott kisebbséggel kapcsolatos szimpátiájukat kívánták kifejezni azzal, hogy leadták szavazatukat a

szavazólapon felül szereplő személyre, akiről sok esetben semmiféle információval nem rendelkeztek. (Rátkai Á. 2003.)

Fentieket figyelembe véve szintén nem állítható, hogy a nemzetiségi törvény pusztán a nemzetiségek érdekeit szolgálta volna, ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egy településen élő etnikai közösségnek, valamint az általa megválasztott képviselő-testületnek jogában áll-e kétségbe vonni képviselőtársuk identitásának valódiságát.

A kisebbségek is felismerték, valódi önkormányzásukhoz el kell érni, hogy a választásokon csak az adott nemzetiséghez tartozó jelöltek vehessenek részt, valamint hogy a jogszabályok nem adnak védelmet a kisebbségi identitással nem rendelkező jelöltek indulása ellen, jóhiszemű joggyakorlásra hagyatkozni pedig már nem lehetett. (Györi Sz. R. 2006.)

A nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési biztosa folyamatosan javaslatokat fogalmazott meg a választási rendszer megreformálásával kapcsolatban. Kezdeményezte, hogy az adott kisebbséghez tartozásról nyilatkozó jelölt ne indulhasson később más kisebbség színeiben, választáson való részvételét az érintett közösség erősítse meg, legyen tagja, valamely kisebbségi szervezetnek, s feleljen meg a kisebbségi közösséghez tartozás objektív kritériumainak, azaz ismerje az adott kisebbség kultúráját, hagyományait vagy nyelvét.

Az ombudsman felhívta a figyelmet a kisebbségi önkormányzatok legitimitációhiányára is, mely abból adódott, hogy egyes kisebbségi küszöbszámok túl alacsonyak voltak. Nem jelentett elégséges legitimitációt például a városokban a szükséges 5 ajánlás, vagy az, hogy 100 leadott szavazat elegendő volt egy kerületi kisebbségi önkormányzat megalakításához. A jelöltséghez szükséges öt ajánlás sem igazolta az adott közösség tényleges támogatását, nagyobb számot kellett volna feltételül szabni, különböző kategóriákat létrehozva a települések nagysága szerint. Az országgyűlési biztos sem látott más megoldást, mint hogy a kisebbségi önkormányzati választásokon egy külön névjegyzékben szereplő választói kör vehessen csak részt, s a regisztráció feltétele legyen a kisebbséghez való tartozás kinyilvánítása és az objektív kritériumoknak való megfelelés. A korábbi évtizedek tapasztalatai miatt azonban egyes kisebbségek továbbra is tartottak a nyilvántartástól. (nemzetisegek.hu/1)

A gyakorlati alkalmazás nemcsak a települési, hanem a fővárosi és az országos önkormányzatok kapcsán is rámutatott vitatható pontokra. Ezeket a testületeket a törvény értelmében a magyar jogban egyedülálló módon, elektorok útján választották meg. A választás és a választhatóság joga a kisebbségi jelöltként megválasztott helyi önkormányzati, helyi kisebbségi önkormányzati képviselőket és kisebbségi szószólókat illette meg. Ezek hiányában a választók településükön közvetlenül választhattak egy-egy elektort, aki

közreműködhetett a kilenctagú fővárosi vagy az országos önkormányzat létrehozásában. Az országos önkormányzatok megalakítására a települési önkormányzatok megválasztása után 120 napon belül került sor, amennyiben a szavazáson az elektorok legalább fele megjelent. Minden elektornak egy szavazata volt, függetlenül az általa képviselt települési csoport nagyságától. Ez az aránytalanság, valamint az ezekre a szintekre is kivetülő legitimációs deficit képezte a legtöbb vita alapját.

A kisebbségi önkormányzati rendszer továbbfejlesztésének egyik alapvető kérdése volt, hogy szükséges-e a területi, megyei szint létrehozása. Egyfelől ugyanis diszkriminatívnak hatott, hogy a kisebbségek alakíthattak fővárosi önkormányzatokat, de megyeit nem. Azok a kisebbségek nehezményezték ezt, amelyeknek népesebb közösségeik túlnyomórészt vidéken élnek. Másfelől a fővárosi kisebbségi önkormányzatok is feleslegesek tűnhettek, hiszen érdemi tevékenységük nem volt, s az országos önkormányzatok székhelyeül is (a román és a szlovén kivételével) Budapesten szolgált. A hiányzó területi szint pótlására az egyesületi törvény alapján szerveződő kisebbségi megyei szövetségek működtek. (Győri Sz. R. 2006.)

3.4. A kisebbségi törvény 2005. évi módosítása

Az 1993. évi törvény átfogó módosítására végül 2005-ben került sor, amikor az országgyűlés október 17-én 99%-os támogatottság mellett elfogadta a 2005. évi CXIV. törvényt a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyéb jogszabályok módosításáról.

Az új jogszabály az akkor hatályos kisebbségi joganyagot egyszerűsített keretbe foglalta. A korábbi rendszerben a kisebbségi jog főbb szabályai különböző törvényekben kaptak helyet, a 2005. évi törvény egyszerre módosította ezeket. A módosított joganyag hangsúlyozta a kisebbségek kulturális autonómiáját, s a 1993. évi törvényhez képest kiterjesztette azt. A módosítás a működő kisebbségi önkormányzatok megbízását és jogállását nem érintette, az új választási szabályok mellett néhány, a kisebbségi önkormányzatok feladat- és hatáskörét pontosító új elemet tartalmazott, szabályozta a megszűnést és a törvényességi ellenőrzést, valamint az önkormányzati intézmények anyagi támogatását. Megvalósult a megyei szint beiktatása a rendszerbe. A törvény intézkedéseivel igyekezett reagálni a korábbi időszakban felmerült problémákra. (Bindorffer Gy. 2011.)

Helyi szinten megszüntette a közvetetten választott és a településiből átalakult kisebbségi önkormányzat típusát, így 2006-ban már csak közvetlenül lehetett a településeken kisebbségi önkormányzatokat létrehozni. Ezzel megszűnt annak a lehetősége, hogy egy

települési önkormányzat *egyben* kisebbségi önkormányzat is legyen. Meglátásom szerint ez az intézkedés ismét nem a kisebbségek érdekeit szolgálta, hiszen megfosztotta őket attól a jogtól, hogy amennyiben egy település lakosságán belül *többséget* alkotnak, a településük ügyeit önállóan rendezhessék.

A törvénymódosítás előkészítésekor a legnagyobb viharokat ismét a névjegyzék kérdése váltotta ki, amelynek bármilyen formáját a kisebbségek továbbra is rendre visszautasították. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, valamint Kaltenbach Jenő kisebbségi ombudsman azonban már elkerülhetetlennek tartotta a bevezetését. (Bindorffer Gy. 2011.) A hosszú viták és egyeztetések után sem sikerült konszenzust kialakítani, melynek következményeként a 2004-ben benyújtott törvénytervezet végleges szövegezésében az akkori két nagy parlamenti párt, az MSZP és a Fidesz képviselői úgy egyeztek meg, hogy sem a kisebbségek, sem az ombudsman véleményét nem kérték ki. A politikai döntés figyelmen kívül hagyta a kisebbségi vezetők azon kérését is, hogy a regisztráció folyamatát az országos önkormányzatok felügyelhessék, illetve a kisebbségi választási listák kezelése is az ő kezükben maradjon. A törvény a névjegyzék készítését a települési jegyzők és a választási bizottságok hatáskörébe utalta, egyúttal titkosította is azokat, a listákba sem a kisebbségi jelöltek, sem a kisebbségi önkormányzati vezetők nem tekinthettek be. A regisztráció névtelensége és titkossága azonban nem segített a korábbi problémák megszüntetésében, hiszen továbbra is bárki jelentkezhetett az általa kiválasztott kisebbség választási listájára, sőt képviselőnek is jelölthette magát, ha írásban kinyilvánította nemzetiséghez tartozását. (Győri Sz. R. 2006.)

A nagyobb legitimáció biztosítása érdekében a módosított törvény kikötötte, hogy a képviselők választását akkor lehet kitűzni, ha a kisebbségi választói névjegyzékben szereplő választópolgárok száma eléri a 30-at, s legalább 5 jelölt van, aki nyilatkozott arról, hogy a kisebbség képviselőjét vállalja, a kisebbségi közösség nyelvét, kultúráját és hagyományait ismeri, s korábban nem volt más kisebbségi önkormányzat tagja vagy képviselője. Jelöltet ezután csak a törvény által megnevezett jelölő szervezet állíthatott, azaz olyan bejegyzett társadalmi szervezet, amelynek alapszabályában rögzített célja az adott nemzeti vagy etnikai kisebbség képviselete. A törvény a kisebbségi önkormányzatok képviselőinek számát egységesen 5 főben állapította meg.

A szavazás menetében is történtek változások. Kisebbségenként külön szavazólapot kellett készíteni, melyen a jelöltek nevének sorrendjét a választási bizottság sorsolás alapján határozta meg (vagyis módosították a szavazólap ábécésorrendes eddigi metódusát). A kisebbségi szavazás 2006-ban már az önkormányzati választástól eltérő, külön szavazókörben

történt. Ha 5-nél kevesebb jelölt kap szavazatot, a választás eredménytelennek nyilvánították. (2005. évi CXIV. törvény a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról)

A 2006-os választásoktól létrejött a kisebbségi önkormányzatok új szintje, a területi szint. A megyei kisebbségi önkormányzatok megalakításával elsősorban a cigányság és a németiség régóta képviselt igénye vált valóra. A rendszer ezzel háromszintű (helyi, területi, országos) lett. A 9 fős területi kisebbségi önkormányzatok választására listás, arányos elektori szavazás útján a települési kisebbségi önkormányzatok választását követően került sor abban az esetben, ha a megye területén legalább 10 településen, illetve a fővárosban legalább 10 kerületben települési kisebbségi önkormányzat működött. Listát az a jelölőszervezet állíthatott, amely a megyében a megválasztott elektorok legalább 10%-át jelöltként állította a települési kisebbségi önkormányzati választásokon, valamint közös listaállítás is volt lehetőség. Szavazásra azokon a településeken kerülhet sor, ahol a szavazás napján települési kisebbségi önkormányzat működött.

Változtak az országos kisebbségi önkormányzatok megválasztásának feltételei is, s a törvényt módosítások hatályba lépése után ugyanazok a feltételek vonatkoztak rájuk, mint a területi kisebbségi önkormányzatokra. Megválasztásuk is ugyanazon a napon történt, a megyei választásokkal egy helyen. Különbség, hogy a választást ki kellett tűzni, ha az adott kisebbségnek országosan legalább 4 települési önkormányzata működött. (2005. évi CXIV. törvény a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról)

A 2005. évi törvényt módosítás megítélése a témával foglalkozó szerzők körében is ambivalens. Győri Szabó Róbert szerint a kisebbségi jog módosítása hatékonyabbá és átláthatóbbá tette a kisebbségi önkormányzati rendszert, hiszen az addigi, anonim kisebbségi választási rendszer átadta helyét a regisztráción alapuló választási eljárásnak, s többé nem szavazhattak alanyi jogon, nemzetiségi hovatartozásuktól függetlenül a helyi önkormányzati választáson szavazásra megjelenő személyek. Győri Szabó azt prognosztizálta, hogy 2005-ben a szimpátiaszavazatok kora véget ér, s azt követően minimálisra redukálódik az etnobiznisz típusú visszaélések száma, valamint azáltal, hogy a jövőben a választások kiírásához már 30, magát a kisebbségi névjegyzékbe felírató személy szükséges, várhatóan csökken a kisebbségi önkormányzatok száma is (különösen a kisebb lélekszámú kisebbségek esetében). (Győri Sz. R. 2006.)

Ezzel szemben Szabó Orsolya „nagyon várt, kiemelkedő jelentőségű, sanyarú sorsú torzszülöttnek” nevezte a 2005. évi CXIV. törvényt. Szerinte a kisebbségi választójogi

törvény megalkotásának folyamata és tartalma világossá tette, hogy a kisebbségek igényei és a parlamenti politikusok elképzelései nem egy irányba tartanak, és érdekellentétek feszülnek a kisebbségek között, sőt az egyes kisebbségeken belül is. Mindezen következményeképp a sanyarú sorsú torzszülöttet nemhogy nem gyógyították meg, hanem részben konzerválták betegségeit, részben pedig tovább rontottak rajta. (Szabó O. 2005.)

Dolgozatom kulcskérdése szempontjából megállapítható, hogy a törvény több előremutató rendelkezést vezetett be, javította a kisebbségi önkormányzatok legitimitását, ezáltal sokat tett a hazai kisebbségek érdekében. Ugyanakkor a névjegyzék konszenzus nélküli bevezetése, s alkalmazásának módja nem lehetetlenítette el az etnobizniszt, viszont plusz terheket rótt a hagyományosan nemzetiségi érzületű állampolgárookra.

3.5. A 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól

Igazolva, hogy a 2005. évi módosítások nem minden szempontból váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, illetve hogy a nemzetiségek jogait rendező törvény továbbra is tartalmazott megkérdőjelezhető rendelkezéseket, már a 2006. évi választások után felülvizsgálat kezdődött. A célok között ezúttal is a szélesebb anyanyelvi, kulturális és oktatási jogok biztosítása, ugyanakkor kevesebb visszaélési lehetőség, erős legitimitás és valós közösségi háttér szerepeltek.

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium több mint egy évig tartó társadalmi egyeztetés után készítette el az újabb törvényjavaslatot. A társadalmi párbeszéd, melybe az országos kisebbségi önkormányzatok vezetőit is bevonták, 2010 augusztusában kezdődött. 2011 tavaszán szakértői csoport alakult a minisztérium Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért felelős Helyettes Államtitkárságának közreműködésével, nyáron pedig a minisztérium Stratégiai Partnerségi Megállapodást kötött mind a tizenhárom (bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán) országos kisebbségi önkormányzattal.

A 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól az 1993-as többször módosított törvényt váltotta, összhangot teremtve Magyarország Alaptörvényével, amely preambulumban rögzíti, hogy Magyarország becsüli az itt élő nemzetiségeket, s a magyar politikai közösség részének és államalkotó tényezőnek ismeri el.

Az új törvény a korábbiakhoz képest egyértelművé teszi, hogy a nemzetiségi jogok és kötelezettségek a nemzetiséghez tartozó egyént és közösséget akkor illetik meg, ha identitását a jogszabályok által meghatározott módon kinyilvánítja. A törvény megerősíti továbbá a nemzetiségi egyéni és közösségi jogokat, valamint a nemzetiségek anyanyelv-használati jogát.

Utóbbira példaként említhetők a helyi ügyintézés kapcsán biztosítandó kétnyelvű dokumentumok, vagy a nemzetiségi önkormányzatok ülésének anyanyelven vezetett jegyzőkönyveinek hivatalos volta. A törvény rendelkezik a nemzetiségi kulturális autonómia kérdéseiről, rögzíti az oktatási és kulturális önigazgatást, és kijelenti, hogy az állam támogatja a nemzetiségi kultúrák ápolását. (Barátság 2011.)

A jogszabály számos új rendelkezést iktat be. A kisebbségek szempontjából üdvözlendő, hogy visszahozza az átalakult nemzetiségi önkormányzati formát települési szinten, valamint hogy minden nemzetiség létrehozhat országos önkormányzatot. A nemzetiségi önkormányzatok önállóan gazdálkodó jogi személyiségként működnek, így költségvetési tervezésük és gazdálkodásuk áttekinthetővé válik.

A törvény a nemzetiségi önkormányzati választásokat mindhárom szinten (települési, területi, országos) közvetlenné és egyidejűvé teszi. A törvény talán legszigorúbb, s a nemzetiségek szempontjából legnagyobb változást hozó rendelkezése, hogy a népszámlálás adataihoz köti a nemzetiségi önkormányzati választások kitűzését. Azokon a településeken, ahol a 2011. évi népszámláláson nem regisztráltak legalább 30 főnyi nemzetiségi lakosságot, a következő tíz évben nem alapítható nemzetiségi önkormányzat. (2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól) Dolgozatom hipotézise szerint a törvény ezen pontjával számos, ma még működő önkormányzatot lehetetlenít el. A nemzetiségek számára is külön csatlódás, hogy az elmúlt húsz évben a nemzetiségi törvények az önkormányzat-alakítás feltételeinek megszabásakor mindvégig figyelmen kívül hagyták a településméreteket, holott könnyen belátható, hogy a 30 főnyi nemzetiségi közösség egészen mást jelent egy százezres nagyváros és egy törpefalu esetében.

Új elemként jelenik meg a 2011. évi CLXXIX. törvényben a nyilvános és folyamatosan vezetett választói névjegyzék. Az aktív választójog – vagyis a nemzetiségi választáson szavazásra jogosult választópolgár – feltétele továbbra is az, hogy a polgár a helyi önkormányzati választáson választójoggal rendelkezzen, s az adott nemzetiséghez tartozását megvallja.

Megyei nemzetiségi önkormányzati választásokat 2014-től ott lehet tartani, ahol egy nemzetiség valós közösségi háttérrel rendelkezik, és ezt tíz településen, illetve kerületben, legalább 30 fős névjegyzékkel tudja igazolni. Az országos önkormányzat alakítása azonban a 2014. évi választásoktól alanyi jog minden nemzetiség számára, mellyel az volt a jogalkotók célja, hogy az adott nemzetiség országos képviselte akkor is biztosított legyen, ha más szinten nem alakítanak önkormányzatot.

A nemzetiségi választáson induló képviselővel szemben a legutóbb elfogadott nemzetiségi törvény a hatályos szabályozásnál szigorúbb feltételeket határoz meg. Egyrészt csak az adott nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárságú választópolgár lehet jelölt a nemzetiségi önkormányzati választásokon, másrészt nyilatkoznia kell arról, hogy a legutóbbi két általános nemzetiségi választás során más nemzetiség színeiben nem indult. (Barátság 2011.)

A 2011. évi CLXXIX. törvény jól visszatükrözi a nemzetiségek és a többségi társadalom abbéli szándékát, hogy a településeken és a területi szinten csak *tényleges* közösségi háttér megléte esetén jöjjön létre nemzetiségi önkormányzat. Erre azért is szükség van, mivel az adatok szerint a megalakult nemzetiségi önkormányzatok kb. 8%-a 2010-ben is olyan településeken jött létre, ahol az adott nemzetiségeknek nyomai sincsenek, azonban a fennmaradó 92%-ot büntették drasztikusan azzal, hogy az addigi 560 ezer forintos alaptámogatást 209 ezer forintra mérsékeltek. Ezzel olyan évtizedek óta megrendezett programok kerültek veszélybe, illetve maradtak el, amelyek az anyanyelvápolásban, a hagyományok és az identitás megőrzésében játszanak fontos szerepet. Hepp Mihály, az Országos Önkormányzatok Szövetségének és az Országos Horvát Önkormányzat elnöke szerint a feladatalapú támogatásból, vagy a Wekerle Sándor Alapkezelő által kiírt pályázatokból elnyert forrásokból sem tudták fedezni a költségeket. (Barátság 2011.)

A jogszabály a nemzetiségi választások tisztaságát szavatoló számos új intézkedést is magában foglal, s ezekkel egyértelműen a nemzetiségi lakosságnak kedvez. A folyamatosan vezetett, nyilvános választói névjegyzék révén a választóknak lehetőségük lesz arra, hogy közvetlenül válasszák meg képviselőiket, s közvetlen választás minden bizonnyal nagyobb legitimitást is fog biztosítani a nemzetiségek vezetőinek. Annak tekintetében azonban, hogy a nemzetiségi választások megrendezésének népszámlálási adatokhoz kötése okoz-e törést a nemzetiségi identitás vállalásában, ellehetetlenít-e kezdeményezéseket, megbont-e települések működését nagyban segítő közösségeket, a kutató egyelőre „sötétben tapogatózik”. Szabó Máté, az alapvető jogok biztosa is hangsúlyozta, hogy az önbevalláson alapuló népszámlálási adatok nem tükrözik vissza pontosan a nemzetiségek valós létszámát, valamint hogy a népszámlálás idején nem figyelmeztettek arra, hogy ezeket az adatokat választási célokra is fel fogják használni. (ajbh.hu) A Velencei Bizottság 2012-ben kialakított véleménye szerint a népszámlálás adatai mellett célszerű lenne tudományos kutatási adatokat is felhasználni a nemzetiséghez tartozók létszámának meghatározásához. (nemzetisegek.hu/2) Annyi biztosan kijelenthető, hogy a törvény ezen sarkalatos pontja kapcsán újra felmerül a kérdés: kinek is szól igazán a nemzetiségi törvény, a többségnek vagy a „kisebbségeknek”?

4. A népszámlálások német nemzetiségi adatai (2001-2011)

4.1. Az előző népszámlálások adatairól (1880-1990)

A Magyarország területén élő kisebbségekről az 1880-as népszámlálástól kezdődően állnak rendelkezésre adatok. 1880 és 1990 között megrendezett 12 összeírás alkalmával anyanyelv szempontjából minden esetben felmérték a kisebbségeket, nemzetiség szerint azonban csak 1941-ben, 1949-ben, 1960-ban, 1980-ban és 1990-ben.

A második világháború utáni népszámlálások nemzetiségi adatai – különösen a németek tekintetében – több aspektusból is vitathatók. Ekkor ugyanis a magyarországi németek történetének legsötétebb időszaka köszöntött be. Nevük, származásuk miatt a kollektív bűnösség bélyegét ragasztották rájuk, s megközelítőleg 200 000 németet telepítettek ki az országból. A kitelepítéseket követő időszak sem nélkülözte a németiséggel szembeni megtorlásokat. Az 1949-ben elfogadott alkotmány ugyan deklarálta a nemzetiségek jogait is, de ettől függetlenül németek ezrei voltak kénytelenek korábbi egzisztenciájukat feladni. (Zielbauer Gy. 1992.) Mindennek következményeképpen az 1949-es népszámláláskor az országban mindössze 22 445 fő vallotta magát német anyanyelvűnek. Ha figyelembe vesszük, hogy a hazai németiség létszámát a kitelepítések előtt 470 000-re becsülték, s körülbelül 200 000 főt telepítettek ki, akkor belátható, hogy ez az adat nem ad valós képet. Német nemzetiségüket még kevesebben merték vállalni, mint az anyanyelvüket, a nemzetiségi lakosság hivatalosan az anyanyelvűnek csak a 10,4%-át érte el 1949-ben. Megerősítésként a népszámlálások mellett más adatok is rendelkezésre állnak az 1950-1960-as évekből, ezen áttekintések is 200 000 - 2500 000 fő közé tették a hazai németek létszámát. (Szenyéri Z. 2008.)

Az 1941-es népszámlálási adatok kitelepítések elrendelésére történő felhasználása óta eltelt több mint fél évszázadban ugyan enyhülés tapasztalható, az emberek egyre nyíltabban vállalják nemzetiségi kötődéseiket, azonban a népszámlálási adatok továbbra sem problémamentesek. Hoóz István már 1975-ben megfogalmazta aggályait a népszámlálások metodikájával kapcsolatban (*A népesség nemzetiségi számbavételének problémái*), ő is úgy vélte, az adatfelvételek nem adnak reális képet az ország nemzetiségi lakosságáról. Ezért 1980-ban kiegészítő adatgyűjtést végeztek 506 olyan településen, ahol a második világháború előtti népszámlálási adatok alapján nagyobb arányban élhetett nemzetiségi lakosság, így a német kisebbséghez tartozók is. A felmérés családonként történt, a módszer nem önbevalláson alapult, ezért is nevezik „tanácsi minősítés” rendszerének. Az adatgyűjtés csak falvakban zajlott, a kérdező biztosok kizárólag olyan személyek lehettek, akik a települések lakóit jól

ismerték. A módszert több támadás érte, részben mert származásra épített. Vegyes összetételű családoknál is vizsgálódtak, így előfordulhatott, hogy esetleg magyarnak tekinthető családtagot is németként vettek számításba. A népességet három kategóriába sorolták: egyértelműen nemzeti kulturális igényű családok; nemzetiségileg vegyes, nyelvileg nem asszimilálódott családok; nemzetiségileg vegyes, nyelvileg asszimilálódott családok. Az utóbbi kategóriát érte a legtöbb kritika, őket ugyanis akár magyarnak is lehetne tekinteni, de Hoóz István értelmezésében a származás fontosabb volt az esetleges nyelvismeretnél. (Szenyéri Z. 2008.) A „Hoóz-módszer” kapcsán erkölcsi aggály is felmerült. Ugyanis Szenyéri Zoltán a dél-dunántúli németiség körében végzett kérdőíves felméréséből kiderült, az érintett lakosság elsöprő többsége élesen elutasítja, hogy a megkérdezésük nélkül őket bárki is a német kisebbséghez sorolja. Tény azonban, hogy az így kapott értékek jóval közelebb álltak az akkori becslésekhez, mint a népszámlálási adatok. (Szenyéri Z. 2008.)

A nemzetközi szakirodalomban olvasható kutatási trendek azt mutatják, hogy napjainkban az etnikai vizsgálatokban egyre nagyobb szerephez jutnak a kvalitatív elemzési módok, vagyis a szociológia, mint határterületi tudomány megközelítési és vizsgálati módszereinek alkalmazása. Bár hazánkban is már a '80-as évektől publikáltak egy-egy ilyen kutatást, azonban az angol és német nyelvterületen tapasztalható, a hazai etnikai földrajzi hagyomány felől nézve talán túlzottan is „liberálisnak” tűnő szemlélet még nem hatja át a kutatásokat. Magyarországon sem a tudományos, sem a közéletnek nem sikerült még szakítani azzal az irányzattal, mely a kisebbségek megítélésekor mindenekelőtt a népszámlálási adatokra hagyatkozik. Az utóbbi két népszámlálás (2001, 2011) alkalmával azonban a számbavétel metodikájában előremutató változások következtek be.

4.2. A nemzetiségek népszámlálási számbavételének reformja (2001-2011)

Az 1980-ben alkalmazott tanácsai minősítés eredményeit látva a Magyarországi Németek Szövetsége már az 1990. évi népszámlálást megelőzően is javasolta egy sajátos adatfelvételi kérdéssor megfogalmazását, azonban a felkészülési munkák 1989. december végén már nem tették lehetővé a népszámlálási kérdések legcsekélyebb korrigálását-módosítását sem. (Zielbauer Gy. 1992.) Így a metodikai váltásra egészen 2001-ig kellett várni.

A 2001. évi népszámlálás felvételi programja a nemzetiséggel összefüggésben négy kérdést is tartalmazott: mi a nemzetisége, melyik nemzet kulturális értékeihez, hagyományaihoz kötődik, mi az anyanyelve, valamint családi, baráti közösségben milyen nyelvet használ. Szintén új elem volt, hogy a kérdésekre egyenként legfeljebb három választ

lehetett adni, azaz kettős és hármas kötődés megvallására is lehetőség nyílt. (nepszamlalas2001.hu/1)

A nemzeti kulturális kötődés kérdése először szerepelt a magyar népszámlálások tematikájában. Felvételére éppen az etnikai kötődést, asszimilációt, az egyes nemzetiségek megtartóerejét vizsgáló kutatók észrevételei révén került sor. Szintén új kérdésként szerepelt 2001-ben a családi, baráti körben használt nyelv, melynek felvételét a kisebbségekkel foglalkozó kutatók azon tapasztalatai indokolták, melyek szerint a nem kisebbségi nyelvi környezetben élő, kisebbséghez tartozó családok a családon belül általában nemzetiségük nyelvén kommunikálnak. A népszámlálási családfogalomtól eltérően, ennél a kérdésnél családi körnek számították mindazon személyek csoportját – lakóhelytől, országhatártól, rokonsági foktól függetlenül – akiket a megkérdezett családjának tekintett. (nepszamlalas2001.hu/1)

A 2001. évi megelőző népszámlálások során minden kérdésre, így a nemzeti kötődést tudakolóakra is kötelező volt a válaszadás, azonban a módosított adatvédelmi törvény rendelkezett a nemzeti, etnikai hovatartozásra vonatkozó adatok különleges védelméről. 2001-ben az önként megválaszolható kérdések így a személyi kérdőívek végére kerültek, s az azokat tartalmazó fejezet elején kiemelten szerepelt a tájékoztatás, hogy a további kérdésekre a válaszadás nem kötelező. A nemzetiségi kötődést tudakoló kérdések esetében csupán a megkérdezettek 5-6%-a nem élt a válaszadás lehetőségével. (nepszamlalas2001.hu/1)

A következő, 2011. adatfelvétel során ismét változtattak a nemzetiségi kötődésre vonatkozó kérdéseken, ezt a változást azonban nem értékelhetjük pozitívnak, hiszen a kulturális értékekhez, hagyományokhoz való kötődést tudakoló kérdés már nem szerepelt a kérdőíveken. Ezzel a kutatók érdekes és informatív vizsgálati szemponttól, míg a nemzetiségi lakosság kötődése kifejezésének egyik lehetséges módjától esett el.

A Központi Statisztikai Hivatal a népszámlálási adatok közzétekor megalkotta a „nemzetiséghez tartozó” kategóriát is, mely azokat a személyeket tartalmazza, akik akár nemzetiségi, akár anyanyelvi, akár családi, baráti közösségben használt nyelv kapcsán az adott nemzetiséget megjelölték. Ezen kategória adatai kiemelt fontosságúak a települési kisebbségi önkormányzatok számára, hiszen 2014-től az alapítás feltétele az ebben a kategóriában megjelenő minimum 30 főnyi lakosság. (ksh.hu/1)

4.3. A magyarországi németek a népszámlálások tükrében

Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül néhány, a népszámlálásokból is jól visszatükröződő, a hazai németiséget érintő tendenciára kívánom felhívni a figyelmet.

Az idősoros vizsgálat visszatükrözi a már korábban ismertetett folyamatot, vagyis a német nemzetiségüket felvállalók számának és arányának drasztikus visszaesését a '40-es évek után. Az is látható, hogy az anyanyelvűek számának és arányának tekintetében az elmúlt negyven évben csak kisebb fluktuáció játszódtott le. Ha összevetjük a magukat német anyanyelvűnek illetve német nemzetiségűnek vallók számát, megfigyelhető, hogy míg 1980-ban az anyanyelvűek száma még mintegy háromszorosa volt a nemzetiségieknek, addig ez az arány 2001-ben már kétszeres volt a német nemzetiségűek javára. Ez a trendforduló egyrészt a fiatalabb nemzedékek nyelv váltásának, a kétnyelvűség térvesztésének, a magyar nyelv anyanyelvként való rögzülésének, a magyar nyelvi és kulturális szocializációnak köszönhető, másrészt pedig a kisebbségi önkormányzatok, az anyanemzetek kultúrájának kisugárzása, az anyaországi kapcsolattartás és a migráció megerősítő szerepe állhatnak mögötte. (Szarka L. 2003.) A 2011. évi adatok ezen folyamatok további erősödéséről adnak hírt, hiszen a német nemzetiségűek száma 2001-hez képest is több mint kétszeresére emelkedett, a magát német nemzetiségűnek valló mintegy 132 000 fő az összlakosságon belül 1,33%-ot képvisel.

1. táblázat: Magukat német anyanyelvűnek és nemzetiségűnek vallók idősoros adatai

év	népesség (fő)	német anyanyelvűek száma (fő)	német nemzetiségűek száma (fő)	német anyanyelvűek aránya (%)	német nemzetiségűek aránya (%)
1930	8 685 109	477 153	-	5,49	-
1970	10 300 996	33 653	-	0,33	-
1980	10 709 463	31 231	11 310	0,29	0,11
1990	10 374 823	37 511	30 824	0,36	0,30
2001	10 198 315	33 774	62 105	0,33	0,61
2011	9 937 628	38 248	131 951	0,38	1,33

Forrás: KSH Népszámlálás 2011. alapján

A 2001-ben bevezetett metodikai újítások révén az utóbbi két népszámlálás nemzetiségi adatai nemcsak a magukat német anyanyelvűnek illetve nemzetiségűnek vallók szempontjából vethetők össze. 2011-ben az előző népszámláláshoz képest a legnagyobb, több mint 120 százalékpontos növekmény tapasztalható a német nemzetiségűek számában, de a családi, baráti körben német nyelvet használók száma is több mint 80 százalékponttal növekedett. Utóbbi esetben meglátásom nagyrészt nem a legszűkebb családon belüli nyelvhasználat számlájára írható a nagymértékű növekedés. Problémát jelent a kategóriával kapcsolatban, hogy a válaszadó saját maga dönthette el, mely személyeket tekint a családi, illetve baráti körébe tartozónak. Szintén problematikus, hogy a német nyelven folytatott esetleges kommunikáció nem vonja szükségszerűen maga után a német nemzetiséggel,

kultúrával történő bárminemű azonosulást. Ezt a feltételezést támasztja alá, hogy a 2011. évi népszámlálás során 48 519 fő jelölte meg kizárólag ezt a válaszlehetőséget, a nemzetiséggel együtt csupán 18 215 fő, míg a nemzetiséggel és az anyanyelvvel kombinálva 26 170 fő.

2. táblázat: A német nemzetiségi kötődés vállalásának lehetséges módjai az utóbbi két népszámlálás során

	Német nemzetiségű (fő)	Német anyanyelvű (fő)	Családi, baráti közösségben német nyelvet használó (fő)	Német kulturális kötődésű (fő)	Német nemzetiséghez tartozó ³ (fő)
2001	62 105	33 774	52 912	88 209	120 344
2011	131 951	38 248	95 661	-	185 696
az előző népszámláláshoz viszonyított arány (%)	212,5	113,2	180,8	-	154,3

Forrás: KSH Népszámlálás 2011. alapján

2001-ben a válaszok száma alapján a kulturális értékekhez való kötődést tudakoló kérdés végzett szinte minden megyében és országosan is az első helyen a német identitásukat vállalók körében, 2011-ben mégis kikerült a népszámlálás kérdései közül. A válaszadók 2001-ben ezt ítélték a legkevésbé szoros kategóriának, s akik csak lazább szálakkal kapcsolódtak a németiséghez, csak erre a kérdésre feleltek igennel. (Szenyéri Z. 2008.) Roppant informatív lenne, ha most ennek kapcsán is elvégezhetnénk az összehasonlítást, mivel úgy vélem, pont az erre a kérdésre igennel válaszolók adhatnának magyarázatot a közvélekedésben előzmény nélkülinek, alaptalannak tűnő nemzetiségi önkormányzatok létrejöttére. Az országban számos olyan település létezhet, ahol már nincs élő nyelvhasználat, ám a múltban és a néplélekben kutakodva a németiséghez köthető, részben vagy egészben feledésbe merült kulturális értékek és hagyományok kerülhetnek felszínre, melyek a közösségfejlesztés és az egységes települési identitás kialakításának alapját képezhetik.

5. Német nemzetiségi önkormányzati választások (2002-2010)

Ezen fejezetben, felismerve, hogy az érdeklődés és a felmerülő vitás kérdések középpontjában a települési kisebbségi önkormányzatok állnak, illetve, hogy a területi és országos önkormányzatok problémái is a legalsó szintre vezethetők vissza, kizárólag a települési nemzetiségi önkormányzatokat vizsgálom.

³ Az anyanyelv, a nemzetiség, illetve a családi baráti körben használt nyelv kérdések legalább egyike szerint a német nemzetiséghez tartozó.

5.1. Az adatbázis felépítése, az adatok elemzésének módszere

A települési (községi, városi, illetve fővárosi kerületi) nemzetiségi önkormányzatok 2002 és 2010 közötti vizsgálatára adatbázist (1. melléklet) hoztam létre, melyet kibővítettem a 2001. és 2011. évi népszámlálás nemzetiségi adataival is. Az adatbázis-építés első lépéseként a Nemzeti Választási Iroda honlapján fellelhető önkormányzati választási adatok közül szűrtem ki azokat a településeket, ahol a vizsgált időszakban megrendezett három választás alkalmával legalább egyszer német kisebbségi önkormányzat alakult.

Az adatbázis 440 településének (illetve fővárosi kerületének) adatai időrendi sorrendben szerepelnek, kezdve a 2001-ben megrendezett népszámlálással (népességszám, majd a nemzetiségi számbavétel négy kategóriája), ezt követik a 2002-es, 2006-os, 2010-es települési önkormányzati választások adatai (szavazásra jogosultak száma, leadott érvényes szavazólapok száma). A sort a legutóbbi népszámláláskor nyert információk zárják (népesség, a német nemzetiséghez tartozók száma⁴).

Az adatbázis felépítését követően csoportokat képeztem a településekből azt figyelembe véve, hogy a vizsgált három önkormányzati választás alkalmával minden esetben alakult-e nemzetiségi önkormányzat.

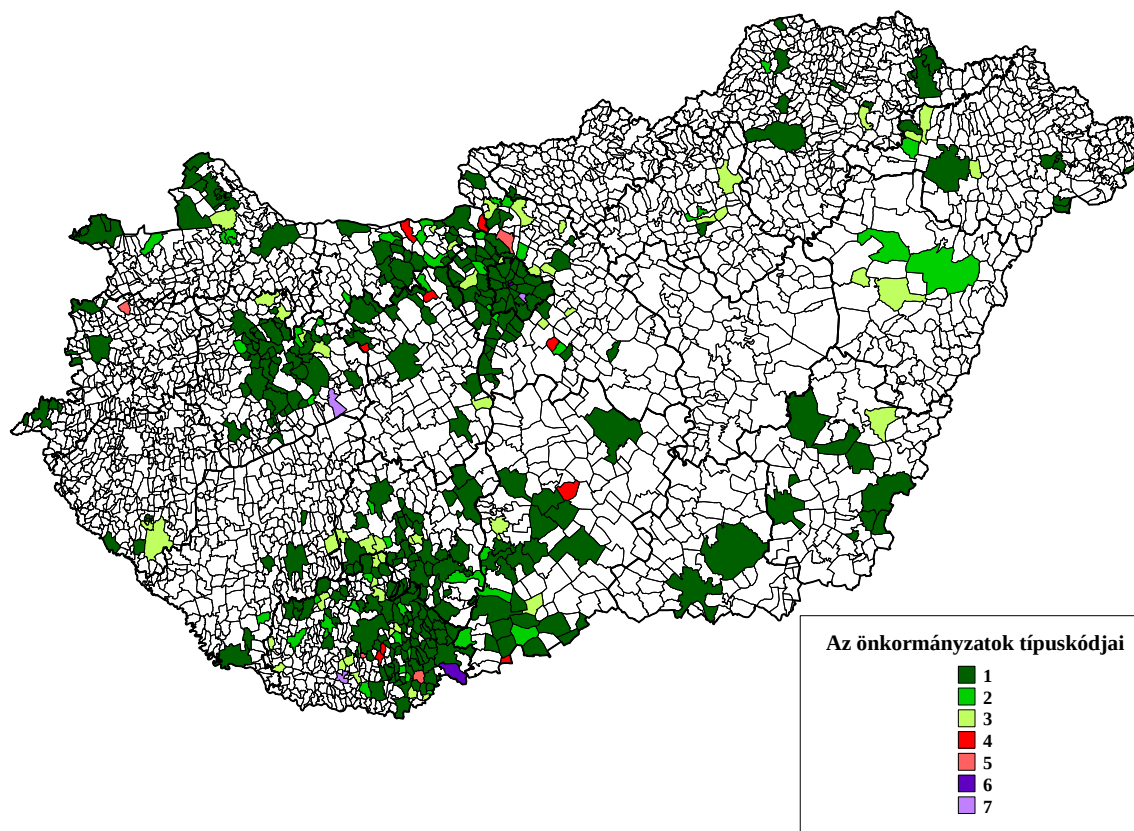
3. táblázat: Az adatbázis településeinek tipizálása

típuskód	Alakult-e nemzetiségi önkormányzat?			elemszám	csoportnév
	2002	2006	2010		
1	igen	igen	igen	323	"stabilak"
2	nem	igen	igen	48	"alakulók"
3	nem	nem	igen	51	
4	igen	nem	nem	9	"megszűnők"
5	igen	igen	nem	5	
6	igen	nem	igen	2	"váltakozók"
7	nem	igen	nem	2	

Az 1. mellékletben ezen típuskódok szerint rendezve közlöm a települések adatait, valamint a továbbiakban az adatok kiértékelésére is ez alapján kerül sor. Az egyes csoportokba tartozó települések földrajzi elhelyezkedését az alábbi térkép mutatja be (valamint a 2. melléklet):

⁴ A nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint magát németnek vallók száma. A Központi Statisztikai hivatal a dolgozat lezárásának 2014. januári időpontjában települési szinten még nem közölte a nemzetiségi kérdésekre adott válaszokat külön-külön, ezzel ismét nagy információtartalmú összevetéseket lehetetlenítve el.

1.ábra: Az adatbázis településeinek típusai a nemzetiségi önkormányzatok megalakítása alapján



Forrás: Nemzeti Választási Iroda adatai és KSH Népszámlálás 2011 alapján

5.2. Az adatok értékelése

Az adatbázis nagyságából adódóan számos elemzési lehetőség kínálkozik. Jelen dolgozatban az egyes településcsoportok, és az azon belüli „típusok” vizsgálatakor minden esetben két kérdésre fókuszálok:

1. Milyen hatással volt a nemzetiségeket érintő jogszabályi változásoknak adott településcsoport kisebbségeire?
2. A 2011. évi népszámlálások alapján mi várható a 2014-ben megrendezésre kerülő nemzetiségi önkormányzati választásokkor?

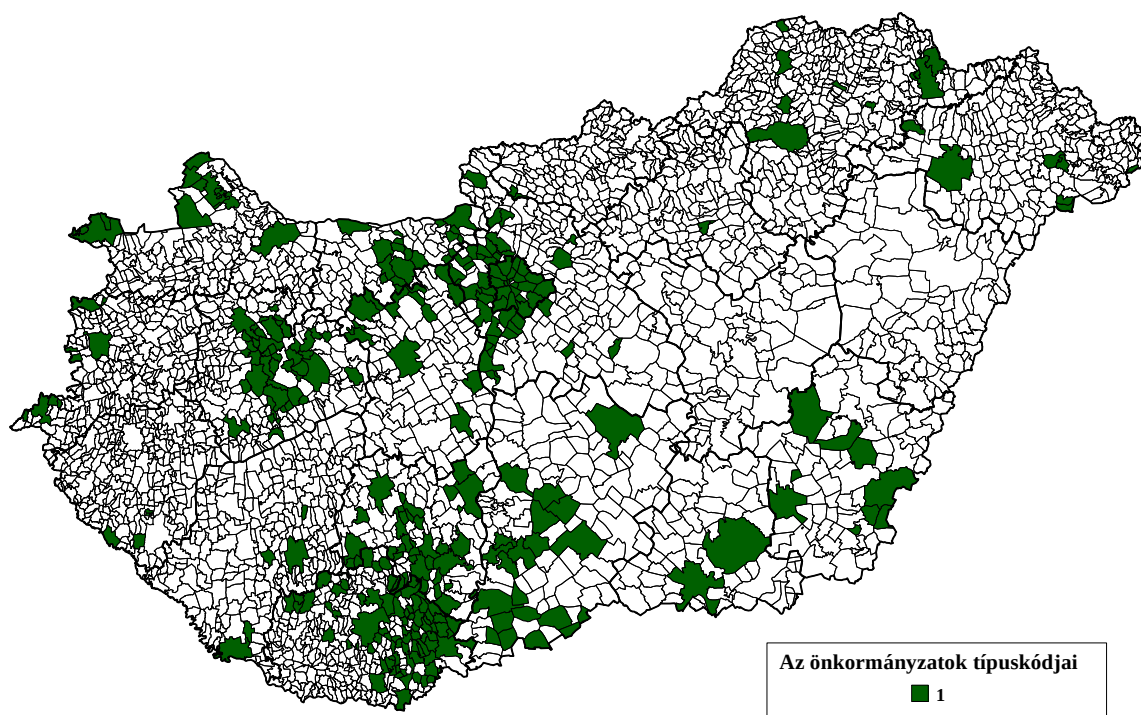
5.2.1. A „stabilak” és az „alakulók” csoportja

Sokat elmond a kisebbségi önkormányzatok megalakulásának illetve megszűnésének tendenciáiról, hogy a vizsgálat alá eső 440 település közül 422 (!) a „stabilak”

és az „alakulók” csoportjába tartozik, azon belül is 323 az 1-es, 48 a 2-es, 51 pedig a 3-as típusba.

Az 1-es típuskóddal ellátott 322 településen a vizsgált időszakban végig működött kisebbségi önkormányzat, vagyis ezek a települések képezik az önkormányzati rendszer stabil alapját. Ezen helyi érdekképviselői szervek még akkor jöttek létre, amikor a települési önkormányzati választások kitűzéséhez elég volt, ha öt, magát azonos kisebbséghez tartozónak valló személy kifejezte ebbéli igényét, s fennmaradtak akkor is, amikor a választásokat már minimum 30 fős kisebbségi névjegyzék meglétéhez kötötték.

2.ábra: A nemzetiségi önkormányzatok megalakítása szempontjából „stabil” települések



Forrás: Nemzeti Választási Iroda adatai és KSH Népszámlálás 2011 alapján

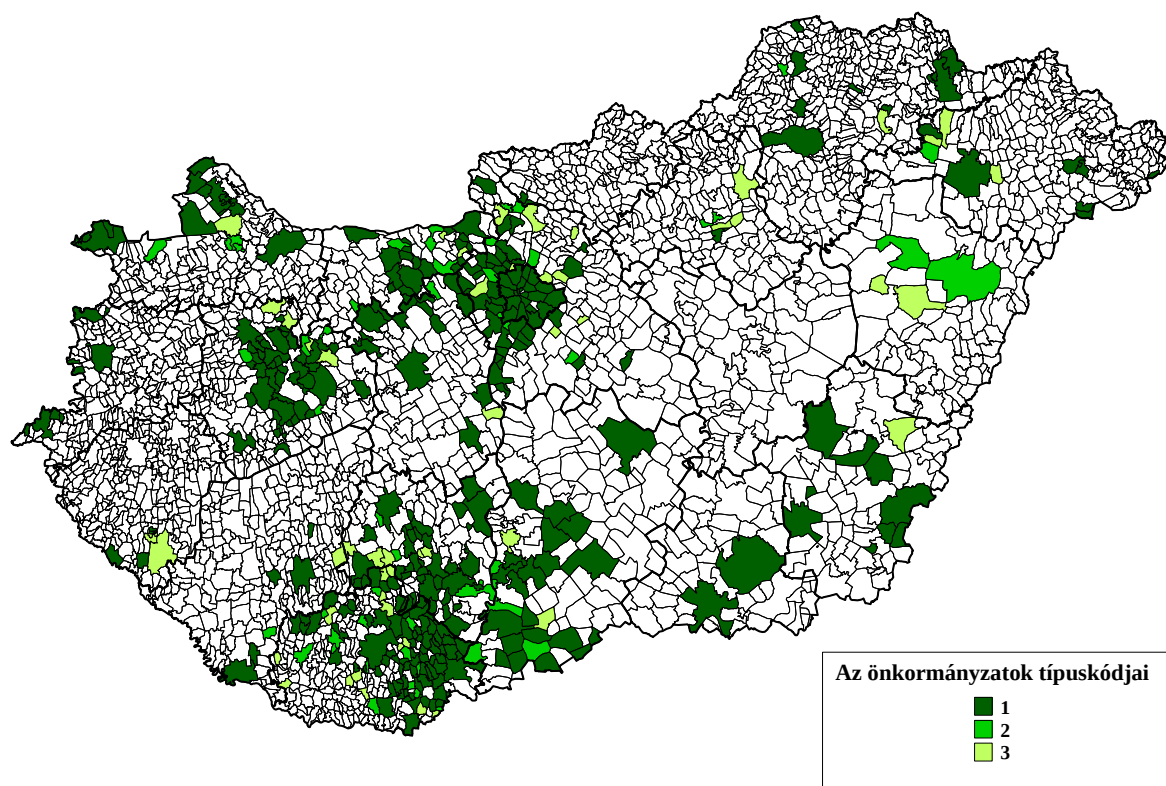
A „stabilak” csoportjába tartozó települések és kerületek földrajzi elhelyezkedéséről elmondható, hogy a legtöbbjük a hazai németiség hagyományos településterületén található, mindenekelőtt a Dél-Dunántúlon Baranya (79) és Tolna (34) megyében, Bács-Kiskun megye délnyugati felén, a Dunántúli-középhegység területén Veszprém (43), Fejér (13) és Komárom-Esztergom (18) megyében, valamint a fővárosban (21) és Pest megye északnyugati részén (35). A főváros 23 kerülete közül mindössze kettő nem tartozik ebbe a csoportba, a VII. kerület a 5-ös, a XIX. kerület pedig a 6-os típusba esik. Az ország területén elszórtan elhelyezkedő további 58, 2002-től napjainkig folyamatosan létező nemzetiségi önkormányzat általában vagy nagyobb lélekszámú városokban működik, ahol a szükséges népesség is

könnyebben „összejön”, vagy egy-egy kistelepülés lokális telepítési történetéről tanúskodik (pl. a Nagykánizsa környéki németiség esetében).

Az 1-es, legstabilabb típus települései között is több olyat találunk (pl.: Lovászhetény, Bódvaszilas, Kocsord, Magyarszentmiklós), ahol bár minimum három ciklus óta működik már a nemzetiségi önkormányzat, a 2001. évi népszámlálás gyakorlatilag még semmiféle német nemzeti kötődést nem mutatott ki. Ezen települések esetében merül fel leggyakrabban az „etnobiznisz” vádja. Ezzel szemben azonban érvként hozható, hogy a jogszabályi változtatások nem tudták „kikezdeni” a településeken a kisebbségi önkormányzatiságot, ebből következően joggal feltételezhető, hogy annak van társadalmi bázisa. Szintén ezen települések mellett szól, hogy a 2011-es népszámláláskor már kivétel nélkül „hírt adtak” nemzetiségi lakosságukról, a 322 település közül a 2014-es választások alkalmával mindössze 8 esetben (Kocsord, Magyarsarlós, Barnag, Bódvaszilas, Lovászhetény, Ivánbattyán, Ináncs, Somogyhárság) nem jöhet létre ismételten a nemzetiségi önkormányzat, mivel a 2011. évi népszámláláskor 30 főnél kevesebben vallották magukat a németiséghez kötődőnek. A rendelkezés visszásságára utalhat, hogy a szóban forgó nyolc település közül négy Baranya megyében, tehát hagyományosan német gyökerekkel rendelkező területen található. Szintén más megvilágításba helyezi a nemzetiségi önkormányzatok alapításának népszámlálási adatokhoz kötését, ha megnézzük a 2011-es népszámláláskor német nemzetiséghez tartozók össznépességhez viszonyított arányát a településeken. Egy példát kiragadva: míg a baranyai Ivánbattyánban 21,85%-nyi nemzetiségi lakosság (abszolút számban 26 fő) mellett a következő tíz évben nem alakulhat kisebbségi önkormányzat, addig a Zala megyei Letenye 0,83%-nyi, abszolút számban 35 (!) fős németiségét ebben jogszabály nem fogja gátolni.

A 2-es és 3-as típusba, az „alakulók” csoportjába tartozó összesen 99 település (48 db 2-es, 51 db 3-as) arról tanúskodik, hogy bár a nemzetiségek nem támogatták a választói névjegyzék bevezetését, a német nemzetiségi önkormányzatok alapításának alapvető tendenciáját ez a jogszabályi módosulás nem változtatta meg, csak a növekedés üteme lassult. (1994-ben 162, 1998-ban 268, 2002-ben 335, 2006-ban 378, 2010-ben pedig 424 települési német önkormányzat alakult meg.)

3.ábra: A „stabilak” és az „alakulók” csoportjába tartozó nemzetiségi önkormányzatok



Forrás: Nemzeti Választási Iroda adatai és KSH Népszámlálás 2011 alapján

A 2006-ban, illetve 2010-ben újonnan megalakult nemzetiségi önkormányzatok országon belüli elhelyezkedését vizsgálva rögtön feltűnik, hogy azok nem teljesen új „foltként” jelennek meg a térképen, hanem legnagyobbbrészt már korábban is létező önkormányzatok szomszédságában. Továbbra is kizárólag a folyamat térbeliségét szemlélve megállapítható, hogy az utóbbi két ciklusban létrejött önkormányzatok egyfajta nemzetiségi alapú nagytérégi egységesülés irányába hatnak, azaz egyes településhalmazok német nemzetiségi hagyományai hangsúlyozódnak ki. Mind 2006-ban, mind 2010-ben a frissen alakult érdekképviselői szervek fele Baranya és Pest megyében jött létre.

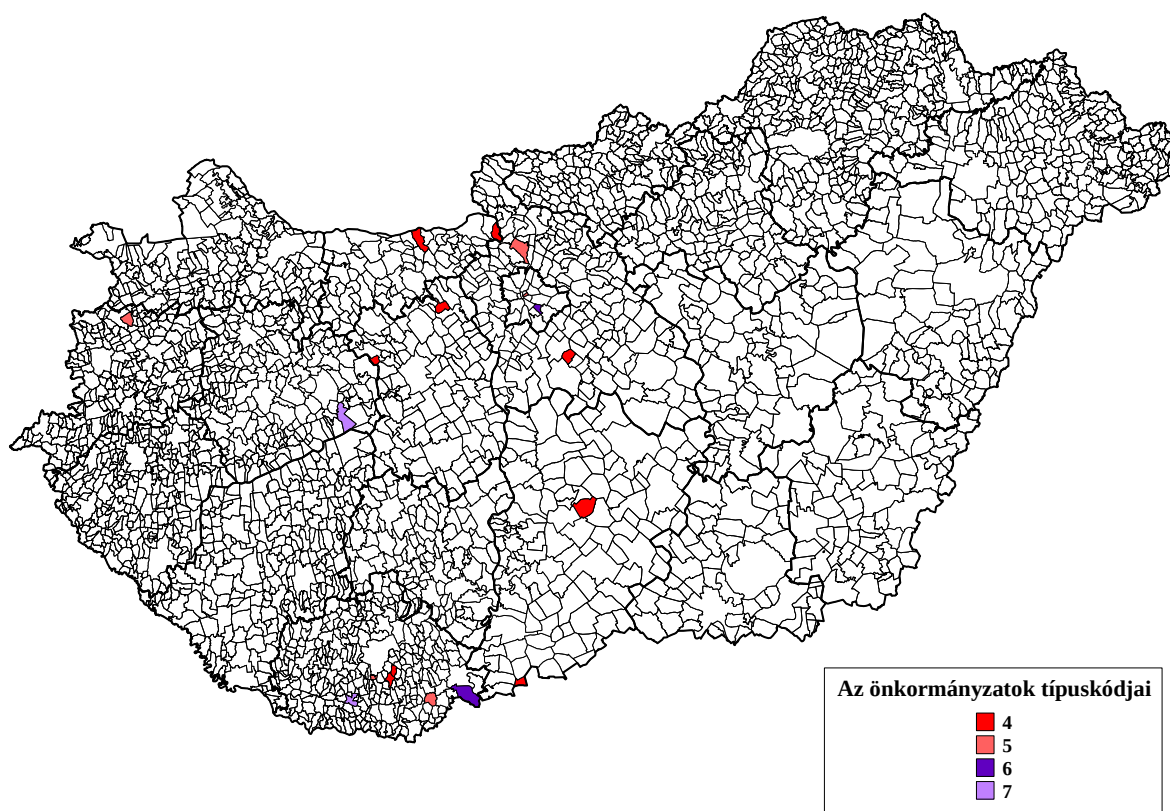
A 2-es és 3-as típusú települések esetén is érdemes megvizsgálni, mi vár a most még működő önkormányzatokra 2014-ben. A 2-es típuskódúak közül Monyoród, Alsómocsolád, Fajs, Fehértó és Csibrák esetében biztosan ellehetetlenül a kisebbségi önkormányzat. (Monyoródon mindez 15%-os össznépességhez viszonyított nemzetiségi arány mellett valósul meg.) Hozzájuk csatlakozik még 11 db 3-as típuskódú település. Külön említésre méltó a Tolna megyei Murga esete, ahol már a 2001. évi népszámlálásban is megjelent a nemzetiségi lakosság, 2011-ben a település lakóinak több mint 30%-a(!) német kötődésűnek vallotta

magát, azonban mivel ez abszolút számban kifejezve csak 20 főt jelent, a kistélepülésen a következő tíz évben nem alakulhat nemzetiségi önkormányzat.

5.2.2. A „megszűnők” és a „váltakozók” csoportja

Az utóbbi két évtizedben a nemzetiségek ügyét érintő minden jogszabályi módosítás háttérében megbújt az a törekvés, hogy a közvéleményben alaptalanul létrejötnék ítélt nemzetiségi önkormányzatok ne maradhassanak fent, illetve újak csak valós társadalmi bázis esetén alakulhassanak. A német kisebbségi önkormányzatok száma azonban 1994 óta folyamatosan nő, így joggal vonható le a következtetés, hogy a németeket nem érintette nagymértékben az etnikai alapú haszonszerzés. Ennek ellenére bizonyos településeket – meglehetősen kis számban –, időlegesen vagy látszólag véglegesen sikerült „kiszűzni” a német települési kisebbségi önkormányzati rendszerből is, ezek képezik a „megszűnők” és „váltakozók csoportját”. A két csoport 4 altípusába összesen 18 település sorolható.

4.ábra: A „megszűnők” és a „váltakozók” csoportjába tartozó nemzetiségi önkormányzatok



Forrás: Nemzeti Választási Iroda adatai és KSH Népszámlálás 2011 alapján

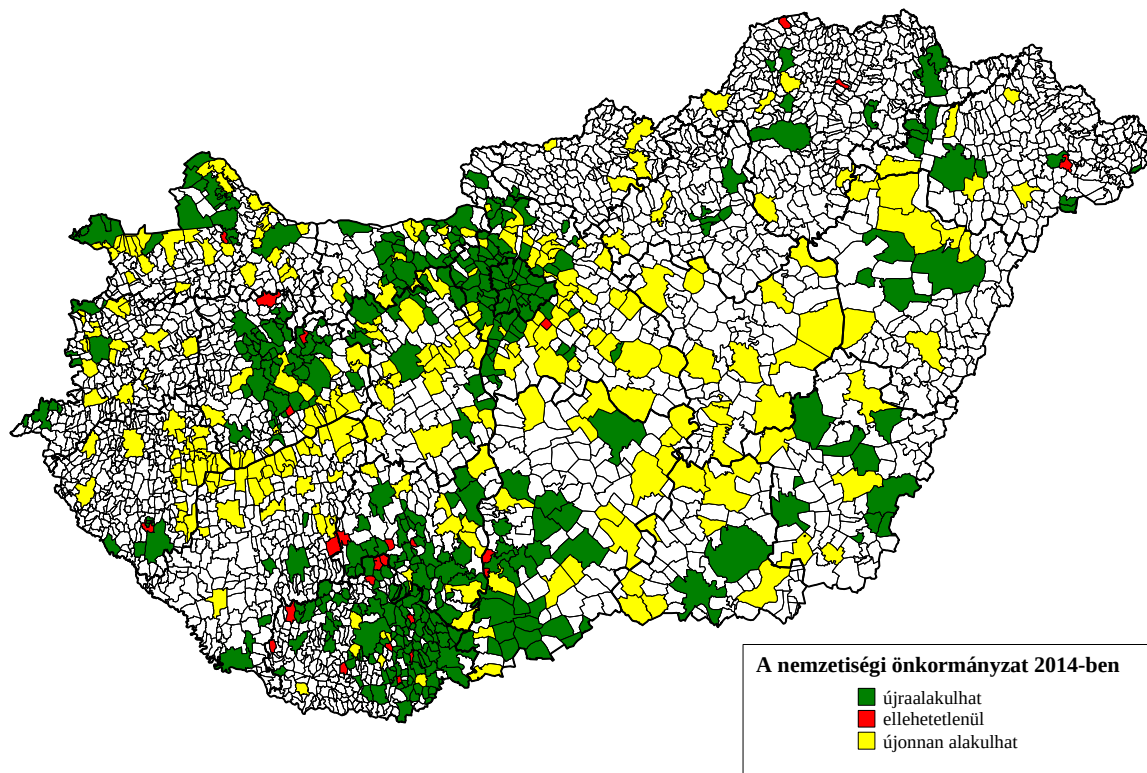
A kisebbségi választói névjegyzék bevezetése 9 település (Bácsszentgyörgy, Bakonykúti, Dömös, Egerág, Felcsút, Inárcs, Kaskantyú, Süttő, Szemely) német nemzetiségi önkormányzatát számolta fel, ezek közül 7 db a 2011. évi népszámlálás eredményei alapján sem alakulhat újra. Hozzájuk csatlakozott még a 2010-es választások alkalmával 5 települési önkormányzat (Kökény, Töttös, Bük, Szentendre, Budapest VII. kerület), melyek közül azonban az utóbbi négy a 2011-es népszámlálás adataiból kiindulva 2014-ben akár ismét megalakíthatja önkormányzatát. További 3 település (Kölked, Balatonalmádi, Hegyhátszentmárton) és Budapest XIX. kerülete képezi a „váltakozók” csoportját.

Racionálisan gondolkodva úgy vélhetnénk, a „megszűnők” és „váltakozók” csoportjában nagy eséllyel valóban az „etnobizniszt” érhetjük tetten. Azonban az ebbe a csoportba tartozó települések mindegyike már a 2001-es népszámláláskor is mutatott valamilyen mértékű nemzeti kötődést, szemben például egyes stabilan 1-es típusba sorolt településekkel. Így a fejezet zárásaként fel kel hívni a figyelmet arra, hogy az etnikai identitás számszerűsített információi bár tájékoztatást adnak egyes folyamatokról, minden esetben fenntartással kezelendők.

5.2.3. A 2014. évi német nemzetiségi választások prognózisa

Az egyes csoportok elemzésekor érintőlegesen már kitértem rá, hogy a 2014-es nemzetiségi önkormányzati választások alkalmával mely települések német önkormányzatai lehetetlenülnek el biztosan. Előzetes hipotézisemnek ellentmondóan, a kisebbségi önkormányzati választások megtartásának a 2011-es népszámlálási adatfelvételben megjelenő minimum 30 főnyi nemzetiségi lakossághoz kötése *önmagában* nem okoz drasztikus csökkenést a kisebbségi önkormányzatok számában, a jelenleg működő 424 közül mindössze 24 lehetetlenül el, 400 újraalakulhat. Érdeemes azonban meghatározni azon települések csoportját is, melyek eddig nem rendelkeztek német kisebbségi önkormányzattal, ám a legutóbbi népszámláláskor 30-nál több, magát a német nemzetiséghez tartozónak valló lakosuk volt. A prognózist az alábbi térkép (és a 3. melléklet) tartalmazza:

5.ábra: A 2014. évi német nemzetiségi önkormányzati választások prognóza



Forrás: Nemzeti Választási Iroda adatai és KSH Népszámlálás 2011 alapján ⁵

A 24 megszűnésre ítélt települési kisebbségi önkormányzat döntő hányada éppen a magyarországi németiség egyik hagyományos településterületén, a Dél-Dunántúlon található. Esetükben a településméretek is közrejátszhatnak a várható megszűnésben (lásd Murga fentebb ismertetett példáját).

A népszámlálási adatok 2014-ben további 272 település számára (4. melléklet) teszik lehetővé német nemzetiségi önkormányzat alapítását. Ezek közül egyrészt kitűnnek azok a nagyobb népességszámú városok, ahol eddig még nem jöttek létre a németek helyi testületei, illetve számos Balaton-parti település, melyek az elmúlt években sok német identitású embert vonzottak.

Az 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól, és rendelkezései tehát hónapokon belül „vizsgáznak”, az eredményeket egyelőre csak prognosztizálni lehet. A választások után, az eredmények ismeretében remélhetőleg nemcsak a nemzetiségi önkormányzatok aktuális számáról és földrajzi elhelyezkedéséről kapunk majd képet, hanem részben a nemzetiségi hovatartozás vállalását befolyásoló tényezőkről, a hazai németiség

⁵ a részletes hivatkozást lásd az adatbázisnál

identitásáról is, ehhez azonban – meggyőződésem szerint – kvalitatív felmérések eredményeit is segítségül kell hívni.

6. Összegzés

Magyarországon a rendszerváltozás óta három komolyabb, átfogó jogszabályi változás ment végbe a nemzetiségek jogait, az önkormányzatok alakítását illetően. Minden felülvizsgálat alkalmával születtek olyan rendelkezések, melyek egyértelműen a nemzetiségek érdekeit kívánták szolgálni, azonban az évek során számos visszásságra is fény derült, s a nemzetiségek többször érezhették úgy, az értük hozott jogszabályok inkább ellenük szólnak. A jelenleg hatályos, 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól a nemzetiségi önkormányzatok létrehozását mindenekelőtt a legutóbbi népszámlálás adataitól teszi függővé, remélve ettől az „etnobiznisz” visszaszorulását és az önkormányzatok legitimitásának növekedését.

A hazai németiség körében a 2002 és 2010 közötti időszakra vonatkozóan végzett vizsgálataim egyik fent nevezett probléma domináns jelenlétét sem igazolták. Ezen megállapítást tekintve természetesen hangsúlyozandó, hogy a vizsgálat ez esetben csak a német nemzetiséghez kötődőkre vonatkozott, meghatározott időintervallumot ölelt fel, s csak kvantitatív módszerekkel operált. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy az etnikai adatok vizsgálatából egyáltalán releváns következtetések vonhatók-e le az egyes települések széleskörű ismerete nélkül. Az etnikai kötődés ugyanis az egyén önmeghatározásának egyik legproblematisabb, sok esetben konfliktusokkal terhelt szegmense.

A közvéleményben, híradásokban ismertetik a nemzetiségi bevallások kapcsán történt visszaéléseket, hallunk rossz példákról, de alig esik szó arról a több száz településről, mely nemzetiségi értékeit becsüli, s lehetőségeihez mérten igyekszik hagyományait is megőrizni. Az elmúlt évtizedekben a nemzetiségi kötődés megvallásának újonnan bevezetett kategóriái lehetőséget nyújtottak arra, hogy az egyének saját nemzetiségi identitásukat felülvizsgálják, az identitás kialakulásának, átformálódásának folyamata azonban nem megy végbe egyik napról a másikra. Meglátásom szerint a törvényi szabályozás egyes rendelkezései több alkalommal éppen ezt a folyamatot akasztották meg.

A hatályos törvény 30 fős „népszámlálási limitje” bár nem lehetetlenít el alapvetően sok, jelenleg még működő német kisebbségi önkormányzatot, azonban a nemzetiségi lakosság szemszögéből nézve komoly „érzéketlenségről” tesz tanúbizonyságot azáltal, hogy továbbra sem veszi figyelembe a települések lélekszámát.

Jelen dolgozatom folytatásaként a jövőben kvalitatív módszerekkel (kérdőívezés, településtörténeti források megismerése, mélyinterjúk készítése) is választ szeretnék keresni a most feltett kérdésekre, s a 2014-es nemzetiségi önkormányzati adatok ismeretében vizsgálni, kinek szól a nemzetiségi törvény: a többségnek vagy a kisebbségeknek?

1.Függelék:

A kutatási feladat bemutatása

A Nemzetiségi törvény: a kisebbségeknek vagy a többségnek címet viselő dolgozatom megírása közben végig élveztem témavezetőm, Dr. Farkas György adjunktus támogatását. Az egyeztetéseink során a következő részfeladatokat tűztük ki számomra:

- megismerni a hazai nemzetiségekre vonatkozó jogszabályok történetét és tartalmát
- szakirodalmi források és jogszabályok segítségével vizsgálni a kisebbségi önkormányzatok alapításának változó feltételeit, s a hazai kisebbségek szempontjából értékelni a változások következményeit
- tisztázni egyes fogalmak jelentését (pl.: etnobiznisz)
- feltérképezni a hazai németiség önkormányzati rendszerét
- megvizsgálni a jogszabályi változások hatását a német kisebbség önkormányzati rendszerére
- összevetni a magyarországi németek népszámlálási adatait (2001, 2011) a kisebbségi önkormányzati választások adataival (2002, 2006, 2010)
- az adatok és a hatályos jogszabályok ismeretében prognózist fogalmazni meg a 2014 őszén esedékes újabb önkormányzati választásokról
- a dolgozat megírása közben szem előtt tartani a téma térbeli és esetleges fejlesztéspolitikai vonatkozásait.

A kutatási feladat megvalósítása során szakirodalom elemzést és jogszabály értelmezést végeztem, majd saját szempontok szerint adatbázist hoztam létre a Nemzeti Választási Iroda és a Központi Statisztikai Hivatal különböző online felületein kinyert adatokból. A települési nemzetiségi önkormányzatok tipizálására saját módszertant dolgoztam ki, s ez alapján vázoltam fel az önkormányzati rendszerben fellelhető problémákat és különbségeket. A német nemzetiségi önkormányzatok csoportosítását, s a 2014. évi önkormányzati választások eredményeire vonatkozó prognózist saját térképek segítségével mutattam be.

2.Függelék:

Az MSc diplomamunka és a tudományos diákköri dolgozat kutatási feladatának különbsége

A Nemzetiségi törvény: a kisebbségeknek vagy a többségnek címet viselő TDK-dolgozatomban diplomamunkám kutatási feladatának előkészítése történt. A 2014 májusában leadásra került, A nemzetiségek képviselőinek aktuális kérdései Magyarországon című diplomamunkám témavezetője szintén Dr. Farkas György adjunktus volt. A diplomamunka részletesen tárgyalja nemcsak a nemzetiségi önkormányzatok, hanem a nemzetiségek parlamenti képviselőinek kérdését is. A nemzetiségi önkormányzatok vizsgálata szélesebb időhorizonton (1989-2014) történik, ebből kifolyólag a tipizálási módszertan is átdolgozásra került a TDK-dolgozatban ismertetetthez képes. A diplomamunka szintén a magyarországi németek vizsgálatára alapozott, azonban az adatok feldolgozása szélesebb körű, az adatbázisba bekerültek a 2014. áprilisi országgyűlési választások során a magyarországi németek listájára leadott szavazatok is. A diplomamunka megírása közben nehezen megválaszolhatónak ítélt kérdések tisztázására 2014 áprilisában mélyinterjút készítettem Heinek Ottóval, a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának elnökével, mely szintén a zárárdolgozat szerves részét képezi.

Forrásjegyzék

Felhasznált irodalom:

- 1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2005. évi CXIV. törvény a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról
- Barátság folyóirat szerkesztőség (2011): Új nemzetiségi törvény született. Barátság, 18. 6. 6975-6977.o.
- Bindorffer Gyöngyi (2011): Kisebbség, politika, kisebbségpolitika. Gondolat Kiadó-MTA Szociológiai Kutatóintézet, 367 o.
- Finta István (1999): A kisebbségi önkormányzatokat érintő hatályos magyar szabályozás. In: Kisebbségi önkormányzatok Magyarországon (szerk.: Csefkó Ferenc – Pálné Kovács Ilona), Osiris, Budapest 25-37.o.
- Győri Szabó Róbert (2006): Kisebbség, autonómia, regionalizmus. Osiris, Budapest, 488 o.
- Hohl Zsófia (2011): Nagykanizsa környéki települések német kisebbségeinek vizsgálata. OTDK-dolgozat kézirat
- Rátkai Árpád (2003): Kisebbségi önkormányzati választások 2002-ben. Regio: kisebbség, politika, társadalom, 14. 4. 77-90.o.
- Szabó Orsolya: A kisebbségi törvény és módosítása avagy: a „nagyon várt, kiemelkedő jelentőségű, sanyarú sorsú torzszülött”. In: Cigánynak lenni Magyarországon – Jelentés 2004 – Helybenjárás. (szerk.: Kállai Ernő – Törzsök Erika), Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány, Budapest, 108-130.o.
- Szarka László (2003): A 2001. évi magyarországi népszámlálás nemzetiségi adatairól. In: Tér és Terep. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből (szerk.: Kovács Nóra – Szarka László), Akadémiai Kiadó, Budapest, 411-416.o.
- Szenyéri Zoltán (2008): Honfoglalás – Kiűzetés – Megmaradás. Fejezetek a dél-dunántúli németiség történetéből 1700-2007. Dombóvár, 400 o.
- Zielbauer György (1992): A német kisebbség asszimilációja Magyarországon 1920-1980 között. Demográfia, 35. 1. 101-123.o.

Felhasznált honlapok:

- Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-3543/2013 számú ügyben
<http://www.ajbh.hu/documents/10180/111959/201303543.pdf>
- Molnár Csikós László (2008): Mivel foglalkozik az etnobiznisz?
<http://www.fokusz.info/index.php?cid=1870800260&aid=1226714784>
- Nem kisebbség: nemzetiség!
<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/egyhazi-nemzetisegi-es-civil-ugyekert-felelos-allamtitkarsag/hirek/nem-kisebbsseg-nemzetiseg>
- A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának jelentése a 2002. és 2003. évi kisebbségi önkormányzati választásokról
<http://nemzetisegek.hu/etnonet/jkonyv/kalt0303.htm>
- Népszámlálás 2001: Összefoglalás és módszertani megjegyzések
http://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kotetek/04/04_modsz.pdf
- Népszámlálás 2011: Módszertani megjegyzések, fogalmak
<http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/modszertan.pdf>
- Az ombudsman a nemzetiségi önkormányzati választások szabályozásáról
<http://nemzetisegek.hu/2013/08/09/az-ombudsman-a-nemzetisegi-onkormanyzati-valasztasok-szabalyozasarol/>

Ábrák, táblázatok jegyzéke

Ábrák jegyzéke

- **1. ábra: Az adatbázis településeinek típusai a nemzetiségi önkormányzatok megalakítása alapján**
Forrás: Nemzeti Választási Iroda és KSH Népszámlálás 2011 alapján (részletesen lásd 1. melléklet)
- **2. ábra: A nemzetiségi önkormányzatok megalakítása szempontjából „stabil” települések**
Forrás: Nemzeti Választási Iroda és KSH Népszámlálás 2011 alapján (részletesen lásd 1. melléklet)
- **3. ábra: A „stabilak” és az „alakulók” csoportjába tartozó nemzetiségi önkormányzatok**
Forrás: Nemzeti Választási Iroda és KSH Népszámlálás 2011 alapján (részletesen lásd 1. melléklet)

- **4. ábra: A „megszűnők” és a „váltakozók” csoportjába tartozó nemzetiségi önkormányzatok**

Forrás: Nemzeti Választási Iroda és KSH Népszámlálás 2011 alapján (részletesen lásd 1. melléklet)

- **5. ábra: A 2014. évi német nemzetiségi önkormányzati választások prognózisa**

Forrás: Nemzeti Választási Iroda és KSH Népszámlálás 2011 alapján (részletesen lásd 1. és 4. melléklet)

Táblázatok jegyzéke

- **1. táblázat: Magukat német anyanyelvűnek és nemzetiségűnek vallók idősoros adatai**

Forrás: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_00

(A népesség anyanyelv, nemzetiség és nemek szerint) alapján

- **2. táblázat: A német nemzetiségi kötődés vállalásának lehetséges módjai az utóbbi két népszámlálás során**

Forrás: http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_00

(A népesség nemzetiség, anyanyelv, családi, baráti közösségben használt nyelv és kulturális kötődés szerint) alapján

- **3. táblázat: Az adatbázis településeinek tipizálása**

MELLÉKLETEK

1.melléklet: A magyarországi németek népszámlálási és nemzetiségi választási adatai (2001-2011)

település	megyekód	népszámlálás, 2001					német nemzetiségi önkormányzati választás						A települések típuskódjai	népszámlálás, 2011		
		népesség (fő)	Ebből a német				2002		2006		2010			népesség (fő)	a német nemzetiséghez tartozó (fő)	a német nemzetiséghez tartozók össznépséghez viszonyított aránya (%)
			nemzetiséghez tartozó (fő)	kulturális értékekhez, hagyományokhoz kötődő (fő)	anyanyelvű (fő)	nyelvet családi, baráti körben használó (fő)	szavazásra jogosult választópolgárok száma (fő)	a kisebbség jelöltjeire leadott érvényes szavazólapok száma (db)	a kisebbségi választójegyzékben szereplők száma (fő)	érvényes szavazólapok száma (db)	a kisebbségi választójegyzékben szereplők száma (fő)	érvényes szavazólapok száma (db)				
Pécs	2	162 498	3 039	3 842	1 751	2 013	128 718	14 034	799	570	654	440	1	156 049	6 565	4,21
Pilisvörösvár	14	12 514	2 170	2 589	751	1 220	10 297	3 979	876	633	872	698	1	13 667	3 804	27,83
Sopron	8	56 175	736	1 069	807	1 343	45 043	9 673	401	295	266	201	1	60 548	3 448	5,69
Budapest 11.	1	144 441	630	1 139	322	828	114 203	9 658	191	132	187	124	1	143 165	2 830	1,98
Budapest 02.	1	92 520	772	1 167	504	1 089	73 358	7 998	164	14	167	113	1	87 744	2 307	2,63
Budapest 03.	1	131 605	541	872	263	564	106 395	13 561	167	127	137	98	1	126 478	2 240	1,77
Bonyhád	17	14 375	1 150	1 589	666	727	11 753	3 687	1 185	642	986	499	1	13 630	2 038	14,95
Győr	8	129 412	279	459	185	606	103 593	10 364	564	331	704	455	1	129 527	1 922	1,48
Budapest 14.	1	123 510	407	675	199	560	97 090	5 930	86	53	76	58	1	127 010	1 895	1,49
Budapest 12.	1	61 763	397	671	269	581	51 942	7 646	179	137	123	81	1	57 709	1 808	3,13
Budapest 18.	1	96 353	262	399	130	281	78 372	6 491	401	219	799	421	1	98 499	1 795	1,82
Budapest 13.	1	114 353	355	622	190	461	90 137	4 962	98	86	80	56	1	119 057	1 764	1,48
Tatabánya	12	72 470	692	1 092	182	350	57 857	4 628	176	116	192	126	1	67 753	1 749	2,58
Mohács	2	19 223	1 238	1 500	736	746	15 987	2 423	352	229	272	193	1	17 808	1 723	9,68
Szombathely	18	81 920	271	356	192	363	66 302	6 223	66	44	91	64	1	78 884	1 574	2,00
Szekszárd	17	36 229	1 047	1 443	424	567	29 046	4 719	845	422	577	313	1	34 296	1 569	4,57

Baja	3	37 916	589	731	411	457	30 910	3 582	286	223	273	188	1	36 267	1 566	4,32
Szeged	6	168 273	375	594	204	484	131 756	4 928	86	62	82	59	1	168 048	1 516	0,90
Veszprém	19	62 851	480	737	195	363	47 962	1 909	209	137	144	112	1	61 721	1 459	2,36
Hajós	3	3 544	975	1 004	499	829	2 864	1 347	239	170	297	165	1	3 104	1 458	46,97
Kecskemét	3	107 749	178	300	114	231	85 857	8 726	75	54	65	44	1	111 411	1 441	1,29
Taksony	14	5 869	594	829	125	301	4 642	1 817	388	315	560	397	1	6 107	1 396	22,86
Csolnok	12	3 406	1 041	1 290	671	858	2 776	1 483	361	284	410	308	1	3 230	1 313	40,65
Solymár	14	8 912	747	1 020	110	356	7 070	3 212	458	394	514	430	1	9 886	1 288	13,03
Székesfehérvár	7	106 346	351	497	161	369	84 371	5 384	85	56	242	151	1	100 570	1 274	1,27
Budaörs	14	24 282	359	510	165	260	19 204	5 243	730	526	652	468	1	25 757	1 225	4,76
Mosonmagyaróvár	8	30 432	126	203	89	233	24 550	2 994	94	76	89	54	1	32 004	1 201	3,75
Mór	7	14 728	546	903	233	474	11 723	3 442	170	128	190	150	1	14 272	1 181	8,27
Budapest 22.	1	52 548	366	532	123	248	42 455	7 296	233	151	226	161	1	53 704	1 160	2,16
Vecsés	14	18 671	536	795	89	132	15 015	3 725	829	628	553	389	1	20 088	1 146	5,70
Budapest 17.	1	79 989	285	393	98	199	64 893	5 037	98	73	103	75	1	84 381	1 145	1,36
Dunaharaszti	14	16 561	365	423	72	112	13 356	3 245	258	183	567	426	1	20 473	1 127	5,50
Budapest 09.	1	62 995	205	291	126	280	49 807	3 756	97	64	76	43	1	61 553	1 083	1,76
Újhartyán	14	2 765	579	1 124	4	2	2 249	1 093	185	135	291	198	1	2 685	1 078	40,15
Pilisszentiván	14	4 014	523	661	122	243	3 277	1 289	284	237	237	278	1	4 165	1 034	24,83
Budapest 21.	1	80 982	255	399	84	187	65 630	5 698	109	76	102	80	1	75 055	1 029	1,37
Császártöltés	3	2 700	514	598	124	130	2 314	1 459	175	135	187	153	1	2 371	1 009	42,56
Budapest 08.	1	81 787	255	364	114	317	62 986	3 083	45	21	55	33	1	76 250	998	1,31
Gyula	4	33 041	208	426	54	148	26 691	3 472	145	122	149	96	1	31 067	971	3,13
Budapest 04.	1	103 492	229	396	101	308	82 793	5 214	55	44	62	52	1	98 284	957	0,97
Budapest 23.	1	20 697	421	568	76	19	16 986	4 976	279	237	433	362	1	21 155	943	4,46
Budapest 16.	1	71 028	211	294	110	263	58 204	5 497	217	139	123	87	1	71 180	937	1,32
Miskolc	5	184 125	158	301	88	179	146 373	3 958	68	44	66	42	1	167 754	912	0,54
Budapest 20.	1	65 295	217	307	81	232	53 533	5 923	266	160	93	65	1	64 358	900	1,40
Bóly	2	3 911	647	928	268	659	2 942	1 176	188	139	186	124	1	3 957	892	22,54

Tarján	12	2 812	607	652	332	509	2 176	813	390	259	415	327	1	2 600	861	33,12
Ajka	19	31 805	290	451	96	200	26 393	6 668	152	120	150	94	1	29 106	853	2,93
Érd	14	56 567	146	206	87	147	45 596	5 825	123	82	230	149	1	63 631	824	1,29
Harta	3	4 542	246	410	68	167	3 202	1 810	294	240	228	151	1	3 936	823	20,91
Dunabogdány	14	2 934	525	646	120	240	2 350	1 195	223	195	271	236	1	3 037	811	26,70
Budapest 10.	1	80 852	179	291	82	205	63 870	3 373	90	45	60	41	1	80 978	786	0,97
Nemesnádudvar	3	2 062	523	634	567	479	1 654	577	357	264	468	275	1	1 883	782	41,53
Iklad	14	2 135	140	257	7	21	1 709	956	340	199	448	178	1	2 071	781	37,71
Mecseknádasd	2	1 664	658	875	656	573	1 482	830	426	230	321	201	1	1 536	771	50,20
Kaposvár	15	68 697	211	309	130	238	55 621	5 860	89	69	78	49	1	66 245	755	1,14
Budapest 06.	1	44 137	197	319	124	236	36 711	2 633	71	53	44	32	1	38 319	705	1,84
Budapest 01.	1	25 914	120	223	79	237	23 462	2 040	63	40	42	29	1	24 158	678	2,81
Komló	2	27 081	289	356	187	134	22 609	3 323	108	81	119	86	1	24 394	673	2,76
Törökbálint	14	11 278	204	292	91	143	9 204	3 617	252	219	249	194	1	12 841	670	5,22
Budapest 15.	1	85 232	193	320	102	198	69 789	4 403	93	33	56	26	1	79 645	666	0,84
Rátka	5	1 089	236	450	10	97	868	505	290	244	173	144	1	952	640	67,23
Tata	12	24 598	192	268	60	177	19 489	3 229	105	49	73	41	1	23 575	638	2,71
Pécsvárad	2	4 147	391	536	205	257	3 258	897	189	127	156	99	1	4 047	636	15,72
Biatorbágy	14	8 293	92	223	27	44	6 843	264	178	140	173	147	1	12 484	633	5,07
Budakeszi	14	12 818	187	326	56	133	10 308	4 303	207	170	202	187	1	13 502	625	4,63
Nyíregyháza	16	118 795	107	161	71	113	93 256	2 731	62	47	119	83	1	119 746	613	0,51
Nagymányok	17	2 501	317	477	104	246	2 096	1 215	294	209	176	140	1	2 338	610	26,09
Kőszeg	18	11 844	150	240	55	195	9 211	1 537	163	100	119	80	1	11 666	609	5,22
Piliscsaba	14	6 425	221	293	51	89	4 460	319	378	226	247	137	1	8 472	598	7,06
Ceglédbercel	14	4 583	118	363	5	11	3 683	1 707	183	151	236	186	1	4 346	596	13,71
Szederkény	2	1 869	460	546	329	387	1 499	355	279	145	235	201	1	1 840	586	31,85
Budapest 05.	1	28 948	153	302	131	358	26 183	1 828	72	38	90	45	1	25 210	584	2,32
Somberek	2	1 601	463	596	519	461	1 475	754	207	129	201	127	1	1 432	580	40,50
Szendehegy	13	1 461	462	485	92	199	1 133	696	103	79	221	169	1	1 605	578	36,01

Dombóvár	17	20 852	215	287	126	174	16 935	3 997	745	307	327	148	1	19 010	543	2,86
Villány	2	2 753	186	312	89	97	2 198	756	182	148	187	141	1	2 509	533	21,24
Esztergom	12	29 452	174	278	77	173	23 423	2 231	113	81	97	60	1	28 926	527	1,82
Himesháza	2	1 220	520	660	571	604	1 002	692	219	155	181	127	1	1 033	522	50,53
Gödöllő	14	31 105	72	105	37	97	23 960	1 287	43	34	262	174	1	32 522	517	1,59
Városlőd	19	1 433	123	226	38	71	1 161	461	151	123	114	102	1	1 356	511	37,68
Paks	17	20 855	329	472	84	156	16 411	3 709	252	124	133	97	1	19 369	508	2,62
Szigetszentmiklós	14	23 359	91	94	24	40	20 229	2 292	83	55	102	79	1	34 708	490	1,41
Tolna	17	12 112	213	307	73	83	9 936	2 100	227	149	294	145	1	11 126	480	4,31
Magyarpolány	19	1 180	39	128	12	43	1 021	531	156	119	114	69	1	1 181	471	39,88
Vértessomló	12	1 289	379	556	45	306	1 073	500	239	170	119	91	1	1 338	466	34,83
Úrkút	19	2 212	270	292	74	106	1 805	804	176	107	144	100	1	2 056	446	21,69
Bátaszék	17	6 913	309	426	184	160	1 897	1 585	164	113	118	87	1	6 370	443	6,95
Vaskút	3	3 603	325	425	402	257	2 983	910	140	101	145	94	1	3 415	441	12,91
Vállaj	16	1 002	380	332	2	2	837	578	203	135	232	203	1	939	436	46,43
Véménd	2	1 702	376	470	363	397	1 355	499	207	143	132	85	1	1 398	426	30,47
Lánycsók	2	2 694	394	497	252	290	2 199	461	125	94	127	86	1	2 470	423	17,13
Györköny	17	925	202	348	177	182	815	325	232	172	159	107	1	950	418	44,00
Pomáz	14	14 404	111	183	36	94	11 442	1 645	117	97	71	50	1	16 622	412	2,48
Kecskéd	12	1 919	116	279	27	62	1 531	830	91	49	124	89	1	1 988	409	20,57
Pápa	19	33 549	95	163	43	69	26 340	3 623	63	48	44	32	1	31 845	403	1,27
Baj	12	2 761	97	354	30	168	2 058	843	90	64	105	89	1	2 784	383	13,76
Kiskunhalas	3	29 954	53	57	32	68	23 655	3 360	76	39	125	53	1	28 285	378	1,34
Szentgotthárd	18	9 043	48	77	37	91	6 862	1 326	62	44	62	44	1	8 678	375	4,32
Almáskamarás	4	979	217	85	8	33	861	471	51	32	55	44	1	909	373	41,03
Mezőberény	4	11 389	106	173	17	56	8 872	1 386	148	86	86	70	1	10 632	370	3,48
Herend	19	3 330	192	418	46	132	2 705	1 356	180	139	123	87	1	3 403	367	10,78
Ágfalva	8	2 031	137	166	166	187	1 467	683	323	154	296	148	1	2 151	366	17,02
Herceghút	5	733	348	385	0	2	594	465	329	270	274	178	1	651	362	55,61

Pusztavám	7	2 499	153	346	69	113	1 963	1 106	141	115	150	101	1	2 441	358	14,67
Kozármisleny	2	4 090	118	141	47	72	3 260	645	212	147	168	93	1	5 998	356	5,94
Szigetszentmárton	14	1 796	117	264	47	41	1 564	695	132	90	116	98	1	2 127	353	16,60
Dorog	12	12 609	325	471	168	171	10 202	1 622	163	123	152	120	1	12 199	351	2,88
Zirc	19	7 393	122	135	37	79	5 936	2 447	118	93	137	93	1	6 996	340	4,86
Geresdlak	2	957	303	413	283	246	817	478	96	81	108	60	1	843	338	40,09
Kislőd	19	1 307	132	191	53	127	1 040	434	82	61	142	84	1	1 190	335	28,15
Zsámbék	14	4 537	144	178	39	70	3 526	1 195	167	112	103	75	1	5 174	332	6,42
Tát	12	5 508	110	283	29	34	4 476	1 565	65	48	67	51	1	5 302	328	6,19
Hőgyész	17	3 054	352	446	183	301	2 531	917	198	163	154	114	1	2 908	324	11,14
Leányvár	12	1 671	171	268	76	61	1 390	852	224	168	142	109	1	1 704	323	18,96
Mány	7	2 250	21	99	8	9	1 689	525	93	67	106	81	1	2 463	321	13,03
Nagynyárad	2	871	386	358	139	282	700	444	209	171	256	205	1	766	320	41,78
Németkér	17	1 873	214	305	60	181	1 515	567	298	235	205	169	1	1 728	320	18,52
Szajk	2	797	160	260	152	182	643	281	91	75	87	74	1	847	315	37,19
Bácsbokod	3	3 045	62	102	49	40	2 498	740	184	116	107	90	1	2 676	315	11,77
Mágocs	2	2 696	161	223	87	71	2 103	562	174	154	179	135	1	2 388	314	13,15
Palotabozsok	2	1 085	376	428	368	366	914	599	189	138	134	95	1	931	314	33,73
Siklós	2	10 338	119	145	93	90	8 467	1 187	55	40	45	22	1	9 574	308	3,22
Dunaszekcső	2	2 224	101	105	71	39	1 878	730	119	87	113	89	1	2 010	289	14,38
Rajka	8	2 625	37	32	35	34	2 108	1 162	115	96	83	57	1	2 758	284	10,30
Szigetújfalu	14	2 051	131	241	34	73	1 750	985	188	138	212	164	1	2 014	283	14,05
Bakonynána	19	1 009	51	53	3	4	786	377	84	72	103	81	1	1 041	283	27,19
Ófalu	2	367	304	327	286	321	307	170	144	101	99	75	1	328	274	83,54
Kimle	8	2 842	101	320	29	274	1 788	370	240	123	140	89	1	2 300	272	11,83
Tamási	17	9 775	228	327	181	237	7 890	1 422	104	62	100	78	1	8 349	272	3,26
Babarc	2	791	158	299	107	132	678	407	177	165	289	248	1	750	269	35,87
Budakalász	14	9 476	130	185	31	69	7 514	1 098	160	122	103	83	1	10 619	268	2,52
Szentlőrinc	2	7 202	58	60	26	31	5 639	794	95	54	68	41	1	6 662	263	3,95

Kunbaja	3	1 756	41	46	16	15	1 473	1 070	219	132	106	74	1	1 552	263	16,95
Szigetcsép	14	2 317	49	78	21	27	1 915	241	117	89	112	80	1	2 254	258	11,45
Visegrád	14	1 657	69	129	11	36	1 372	871	171	150	116	98	1	1 718	252	14,67
Környe	12	4 336	108	188	35	44	3 588	1 210	68	62	81	70	1	4 468	250	5,60
Vértesacsa	7	1 744	20	36	4	12	1 359	808	87	61	82	50	1	1 777	249	14,01
Gyöng	17	2 240	274	463	181	177	1 783	654	185	124	117	89	1	2 052	245	11,94
Fertőrákos	8	2 205	83	111	75	147	1 754	642	96	64	76	59	1	2 208	242	10,96
Hegyeshalom	8	3 549	8	7	7	46	2 887	1 297	132	103	136	102	1	3 435	235	6,84
Sárospatak	5	14 694	86	80	14	18	11 329	1 178	74	53	93	51	1	12 991	233	1,79
Mérk	16	2 268	61	61	1	2	1 830	359	62	44	93	75	1	2 129	231	10,85
Hódmezővásárhely	6	49 382	40	64	30	71	38 655	2 922	38	15	37	12	1	46 047	230	0,50
Szulok	15	737	96	105	22	29	597	438	82	81	64	60	1	643	225	34,99
Sásd	2	3 558	58	115	38	29	2 946	786	80	43	99	64	1	3 237	220	6,80
Dunavarsány	14	5 721	82	118	6	11	4 700	429	90	62	127	89	1	7 363	212	2,88
Görcsönydoboka	2	443	117	251	204	225	373	130	106	92	90	60	1	377	211	55,97
Gara	3	2 683	174	233	172	158	1 966	356	122	97	122	90	1	2 334	210	9,00
Bácsalmás	3	7 650	105	185	84	71	6 303	822	116	82	98	76	1	6 753	207	3,07
Elek	4	5 480	126	183	73	80	4 238	428	98	65	57	49	1	4 927	206	4,18
Etyek	7	3 546	67	108	29	57	2 898	1 035	152	115	112	81	1	4 258	205	4,81
Zomba	17	2 396	70	88	44	26	1 869	1 212	93	78	63	47	1	2 174	203	9,34
Vaskeresztes	18	342	117	186	168	186	278	222	95	68	56	47	1	336	200	59,52
Jánossomorja	8	5 975	16	42	32	41	4 773	1 895	80	51	56	33	1	5 921	199	3,36
Dunaszentmiklós	12	411	107	141	29	91	339	202	172	142	112	86	1	413	199	48,18
Kiskőrös	3	15 352	45	55	21	45	12 243	765	49	41	44	38	1	14 236	195	1,37
Várgesztes	12	487	149	237	67	137	433	249	117	101	148	75	1	549	195	35,52
Tököl	14	9 559	65	151	12	35	6 848	994	92	71	97	53	1	10 851	195	1,80
Tapolca	19	18 222	39	53	39	75	14 281	1 192	46	26	43	26	1	15 988	192	1,20
Hosszúhetény	2	3 338	65	83	45	32	2 608	654	51	32	75	53	1	3 499	189	5,40
Vértestolna	12	532	114	118	26	128	404	271	51	45	75	63	1	491	187	38,09

Pilisborosjenő	14	3 077	75	106	34	39	2 431	1 343	412	320	187	132	1	3 478	187	5,38
Bánd	19	643	154	227	43	66	503	245	92	84	91	75	1	672	184	27,38
Olasz	2	609	104	117	104	71	524	186	108	94	79	62	1	628	182	28,98
Pogány	2	1 023	89	95	65	32	840	163	76	48	75	53	1	1 197	181	15,12
Sátoraljaújhely	5	18 282	84	154	13	24	14 077	1 603	121	55	141	66	1	15 783	181	1,15
Szászvár	2	2 658	57	128	65	27	2 288	707	81	63	77	57	1	2 382	180	7,56
Várdomb	17	1 194	40	129	35	31	1 010	522	108	85	92	70	1	1 138	179	15,73
Gánt	7	857	119	175	42	52	482	293	72	61	133	76	1	861	176	20,44
Mátészalka	16	18 553	69	69	3	18	14 832	2 605	135	99	115	75	1	17 195	173	1,01
Barcs	15	12 316	41	65	23	54	9 580	879	78	59	108	67	1	11 420	170	1,49
Újpetre	2	1 153	89	138	75	62	884	351	82	66	98	59	1	1 029	168	16,33
Vértesszőlő	7	927	88	186	52	67	784	481	78	72	93	78	1	885	168	18,98
Kaposfő	15	1 802	12	16	0	2	1 417	373	55	37	48	31	1	1 650	168	10,18
Pornóapáti	18	393	132	144	137	183	306	132	76	67	66	54	1	364	166	45,60
Kisdorog	17	888	80	142	55	93	702	483	88	79	90	51	1	768	165	21,48
Hidas	2	2 312	121	129	79	107	1 896	526	58	41	51	33	1	2 155	163	7,56
Gyomaendrőd	4	15 381	29	31	6	20	12 564	1 977	48	35	119	58	1	13 680	163	1,19
Komárom	12	19 616	25	40	22	34	15 967	2 069	51	30	120	93	1	19 284	163	0,85
Márialhalom	12	703	53	131	14	10	495	313	63	54	66	54	1	677	163	24,08
Székelyszabar	2	657	148	156	153	130	573	282	78	70	76	61	1	592	161	27,20
Orosháza	4	31 764	27	38	11	44	26 360	3 737	45	33	84	47	1	29 081	160	0,55
Nagyesztergár	19	1 214	13	15	6	8	962	273	145	94	121	79	1	1 183	160	13,52
Perbál	14	2 029	40	46	34	36	1 581	417	125	79	75	56	1	2 046	159	7,77
Tevel	17	1 648	114	167	67	60	1 294	856	135	96	95	64	1	1 449	154	10,63
Márok	2	550	42	82	36	31	458	360	59	50	64	49	1	433	153	35,33
Ganna	19	280	36	65	9	1	241	160	101	87	129	119	1	237	149	62,87
Berkenye	13	583	141	222	6	36	468	297	65	58	55	46	1	658	148	22,49
Kakasd	17	1 743	97	110	79	65	1 453	706	93	67	94	56	1	1 628	147	9,03
Keszőhidegkút	17	261	23	48	10	10	214	165	104	88	150	111	1	209	147	70,33

Szálka	17	596	107	153	48	25	475	275	79	61	68	51	1	585	145	24,79
Márkó	19	1 097	48	66	13	18	917	596	68	64	76	59	1	1 227	145	11,82
Máza	2	1 406	19	12	9	9	1 123	461	83	63	68	45	1	1 218	142	11,66
Bakonyjákó	19	670	34	78	14	13	542	390	64	61	61	54	1	649	141	21,73
Máriakálnok	8	1 445	19	12	7	11	1 158	599	61	49	59	45	1	1 750	139	7,94
Szigetbecse	14	1 283	26	25	16	15	1 046	368	81	70	106	75	1	1 301	139	10,68
Rakamaz	16	5 126	1	1	0	0	4 034	839	179	64	264	187	1	4 555	138	3,03
Berhida	19	5 824	9	20	2	12	4 553	808	79	59	89	63	1	5 839	137	2,35
Majs	2	1 106	50	74	38	45	920	510	59	55	57	50	1	962	136	14,14
Csobánka	14	2 840	42	69	20	38	2 096	421	112	62	110	72	1	3 153	133	4,22
Szűr	2	318	113	113	115	136	264	138	109	89	91	67	1	277	132	47,65
Csátalja	3	1 691	67	85	63	61	1 389	741	56	37	71	43	1	1 431	132	9,22
Ugod	19	1 554	7	12	1	5	1 255	224	83	54	44	23	1	1 435	131	9,13
Nagykozár	2	1 306	48	64	38	45	1 016	470	83	52	60	42	1	1 975	129	6,53
Bár	2	606	108	179	67	59	517	274	61	52	68	60	1	566	126	22,26
Erdősmecske	2	425	90	89	93	76	358	170	47	38	57	46	1	388	126	32,47
Lókút	19	515	15	13	1	24	407	285	168	118	154	126	1	428	126	29,44
Hásságy	2	290	129	146	90	115	256	167	73	63	73	61	1	272	124	45,59
Feked	2	246	59	77	79	74	214	178	105	89	86	74	1	199	123	61,81
Sióagárd	17	1 407	8	4	7	2	1 162	632	117	78	139	88	1	1 228	122	9,93
Kisvejke	17	460	4	4	8	2	311	140	102	72	46	38	1	392	121	30,87
Szomor	12	1 089	27	47	4	12	829	388	83	67	80	62	1	1 100	120	10,91
Ráckeve	14	8 674	27	31	9	8	7 015	836	94	36	71	36	1	9 755	120	1,23
Szakadát	17	334	75	131	90	128	295	218	125	116	97	78	1	239	118	49,37
Soltvadkert	3	7 679	10	43	8	9	6 092	922	176	110	208	120	1	7 309	115	1,57
Kaposszekcső	17	1 375	76	58	43	17	1 077	370	104	93	92	73	1	1 508	115	7,63
Nagytevel	19	516	65	82	48	61	465	309	89	74	63	55	1	503	115	22,86
Budajenő	14	1 291	23	39	13	13	1 037	752	57	51	108	94	1	1 687	114	6,76
Sajószentpéter	5	13 157	6	8	3	12	10 422	773	72	62	91	54	1	12 012	112	0,93

Villánykövesd	2	345	31	44	12	19	278	215	68	62	59	51	1	269	110	40,89
Újbarok	7	341	39	74	8	14	281	199	41	39	60	51	1	428	110	25,70
Diósberény	17	398	56	59	38	57	336	230	85	75	75	64	1	327	109	33,33
Liptód	2	240	86	97	95	100	207	155	66	55	54	48	1	211	107	50,71
Cikó	17	983	27	49	44	26	818	577	56	47	52	44	1	858	106	12,35
Gödre	2	977	6	11	5	6	807	244	51	42	58	45	1	917	105	11,45
Vokány	2	952	58	87	48	61	778	349	70	54	56	43	1	851	105	12,34
Mezőfalva	7	4 951	21	31	13	14	3 871	884	42	36	56	42	1	4 721	105	2,22
Isztimér	7	978	49	131	36	41	756	321	57	49	54	44	1	990	101	10,20
Szepetnek	20	1 790	27	31	2	6	1 363	512	107	52	105	50	1	1 611	100	6,21
Váralja	17	1 038	88	78	79	59	803	278	52	42	55	40	1	857	99	11,55
Alsószölnök	18	424	23	42	21	67	341	180	87	65	91	52	1	369	99	26,83
Bikal	2	885	55	72	50	29	730	421	43	41	61	43	1	763	98	12,84
Katymár	3	2 359	37	54	46	28	1 808	539	47	35	40	24	1	2 053	98	4,77
Magyarszék	2	1 126	26	28	9	9	909	633	66	51	53	49	1	1 080	96	8,89
Egyházaskozár	2	899	65	93	70	53	757	418	51	49	50	47	1	805	96	11,93
Hetvehely	2	532	40	81	20	10	398	184	59	55	48	43	1	466	95	20,39
Kocsola	17	1 420	37	80	11	18	1 089	255	138	81	62	53	1	1 318	95	7,21
Miske	3	1 867	7	9	2	1	1 537	187	56	41	74	54	1	1 711	94	5,49
Farkasgyepű	19	393	132	127	7	162	319	247	66	59	55	48	1	367	94	25,61
Lippó	2	559	50	63	47	78	496	210	79	55	59	50	1	487	93	19,10
Kecel	3	9 162	11	14	5	10	7 184	1 328	54	37	47	34	1	8 711	93	1,07
Levél	8	1 710	10	15	14	33	1 337	794	61	47	45	39	1	1 807	93	5,15
Bakonypölöske	19	431	18	21	15	11	347	249	80	64	63	49	1	375	93	24,80
Borjád	2	450	61	49	26	31	353	236	58	52	60	46	1	385	92	23,90
Kiskassa	2	298	9	12	11	21	236	130	41	28	39	21	1	249	92	36,95
Csikéria	3	975	4	6	4	8	790	156	72	52	64	42	1	866	91	10,51
Magyarszentmiklós	20	297	0	0	0	0	244	185	39	32	61	42	1	225	90	40,00
Hidegkút	19	394	9	9	3	4	331	194	63	47	48	36	1	416	89	21,39

Nagypall	2	443	12	113	11	75	360	187	96	83	43	37	1	403	88	21,84
Beremend	2	2 833	22	46	12	7	2 244	724	61	49	61	45	1	2 511	87	3,46
Lengyel	17	754	63	75	37	51	574	257	83	63	73	61	1	594	86	14,48
Balatoncsicsó	19	172	3	25	3	1	145	121	74	69	48	46	1	207	86	41,55
Béb	19	252	11	9	0	0	193	149	48	37	68	37	1	243	85	34,98
Tótvázsony	19	1 183	54	75	11	17	962	388	67	57	60	46	1	1 254	84	6,70
Kisnyárád	2	232	87	114	57	78	194	117	62	49	64	52	1	179	83	46,37
Adony	7	3 761	68	119	3	4	3 000	627	48	39	69	52	1	3 717	83	2,23
Csikóstóttós	17	983	57	70	40	35	767	418	50	39	40	36	1	864	80	9,26
Udvar	2	196	82	103	59	38	154	116	55	48	53	50	1	141	78	55,32
Csehbánya	19	290	6	6	5	5	233	158	56	40	45	39	1	281	78	27,76
Máriakéménd	2	548	49	49	31	29	432	213	49	34	42	26	1	483	77	15,94
Nagybörzsöny	14	865	37	54	10	23	652	330	72	56	47	32	1	778	77	9,90
Hárskút	19	619	37	59	1	4	502	277	72	61	68	39	1	675	77	11,41
Békés	4	21 663	20	21	13	20	17 364	442	38	22	47	35	1	20 088	75	0,37
Mórág	17	801	61	193	32	45	663	336	64	49	54	44	1	781	75	9,60
Bonyhádvarasd	17	491	28	36	12	29	423	221	102	79	57	51	1	431	75	17,40
Bezedek	2	283	23	42	19	28	243	169	62	54	52	47	1	232	68	29,31
Adásztevel	19	879	5	3	0	0	713	366	32	26	41	29	1	833	68	8,16
Gyód	2	584	21	19	6	12	476	237	41	40	63	57	1	687	67	9,75
Csávoly	3	2 074	29	37	20	17	1 683	289	44	31	104	56	1	1 854	67	3,61
Kétegyháza	4	4 354	15	23	7	14	3 392	121	53	33	46	36	1	3 808	66	1,73
Zajta	16	447	8	4	0	0	318	218	56	52	49	41	1	390	65	16,67
Döbrönte	19	271	9	22	2	2	208	126	61	54	81	60	1	248	65	26,21
Palkonya	2	303	19	27	34	41	258	125	67	56	81	75	1	278	64	23,02
Herceghalom	14	1 372	8	6	5	8	1 100	631	40	33	37	31	1	2 135	64	3,00
Nagyvázsony	19	1 810	18	25	8	6	1 433	464	37	29	37	27	1	1 747	62	3,55
Pula	19	233	17	34	9	10	176	114	46	40	48	40	1	189	62	32,80
Versend	2	913	66	75	61	52	710	62	68	46	56	43	1	921	57	6,19

Óbánya	2	147	44	46	53	53	140	100	39	32	48	30	1	115	57	49,57
Balinka	7	947	1	9	0	0	778	348	37	33	55	48	1	925	57	6,16
Szentjakabfa	19	133	12	16	0	2	95	65	43	38	37	31	1	110	56	50,91
Szentlászló	2	890	0	2	13	9	696	401	61	49	41	32	1	805	55	6,83
Závod	17	349	22	21	27	15	290	127	51	33	47	34	1	268	53	19,78
Mindszentgodisa	2	1 023	6	16	6	22	792	242	96	67	60	43	1	836	52	6,22
Maráza	2	218	6	5	14	7	172	96	31	23	41	33	1	179	50	27,93
Dusnok	3	3 304	2	15	3	1	2 675	205	57	47	89	41	1	2 934	50	1,70
Zánka	19	1 015	8	18	2	6	729	406	43	35	48	42	1	964	50	5,19
Fűzvölgy	20	144	7	19	0	0	124	91	35	23	37	32	1	123	50	40,65
Birján	2	440	7	9	5	6	353	89	40	28	41	31	1	520	49	9,42
Bakonykoppány	19	240	2	6	0	1	210	93	34	28	36	34	1	188	46	24,47
Boldogasszonyfa	2	546	15	21	12	7	396	234	50	45	32	26	1	419	45	10,74
Kiszsídány	18	102	7	7	6	6	88	66	49	33	42	35	1	85	45	52,94
Szárazd	17	266	18	60	18	13	226	166	61	51	50	36	1	241	43	17,84
Pápakovácsi	19	582	0	4	0	0	505	216	54	38	32	27	1	567	43	7,58
Fazekasboda	2	214	29	29	37	36	186	114	63	61	48	47	1	204	40	19,61
Vasszentmihály	18	364	3	3	2	1	316	234	95	68	38	22	1	337	40	11,87
Németbánya	19	81	39	31	1	42	85	56	42	38	37	35	1	85	40	47,06
Szendrő	5	4 253	9	5	2	2	3 145	347	36	15	45	15	1	4 065	39	0,96
Bakonyszentiván	19	256	2	3	2	1	200	123	47	36	37	28	1	209	39	18,66
Aranyosgadány	2	367	3	8	2	3	271	89	38	31	35	30	1	355	38	10,70
Kompolt	10	2 154	2	1	1	1	1 671	418	50	33	48	31	1	2 036	37	1,82
Kátoly	2	346	17	30	25	35	305	62	40	28	50	32	1	317	36	11,36
Kisjakabfalva	2	169	1	1	2	2	143	96	47	43	34	24	1	130	35	26,92
Rönök	18	491	11	9	13	20	368	165	40	29	38	19	1	414	35	8,45
Pénzesgyőr	19	360	4	7	5	12	291	202	78	70	68	63	1	328	35	10,67
Bakonyszücs	19	366	4	9	0	1	301	160	51	43	57	42	1	317	35	11,04
Letenye	20	4 545	0	0	1	1	3 709	166	46	33	34	26	1	4 192	35	0,83

Almamellék	2	500	4	7	0	3	374	92	67	60	60	47	1	407	33	8,11
Varsád	17	433	16	38	8	5	351	239	40	35	45	36	1	360	33	9,17
Kolontár	19	813	2	3	0	10	643	268	50	31	64	41	1	703	33	4,69
Szebény	2	505	9	14	16	4	380	192	34	30	41	37	1	358	32	8,94
Erzsébet	2	343	16	19	13	6	282	141	42	37	40	31	1	267	31	11,61
Pécsdevecser	2	115	26	27	34	27	110	92	51	47	46	32	1	92	31	33,70
Ecseny	15	312	5	7	5	2	241	149	39	31	32	25	1	202	30	14,85
Vöröstó	19	107	0	0	0	4	82	62	31	25	31	25	1	81	30	37,04
Somogyhárságy	2	534	9	6	3	1	398	222	35	26	35	28	1	414	29	7,00
Ináncs	5	1 194	6	2	0	0	900	60	37	32	52	37	1	1 214	29	2,39
Ivánbattyán	2	169	0	0	5	0	125	86	37	35	40	34	1	119	26	21,85
Lovászhetény	2	329	0	0	0	0	246	142	53	32	44	31	1	267	25	9,36
Bódvaszilas	5	1 258	0	0	0	0	985	79	36	31	42	35	1	1 101	21	1,91
Barnag	19	120	4	5	1	3	95	63	39	27	33	25	1	133	20	15,04
Magyarsarlós	2	342	6	7	8	7	272	115	43	39	37	31	1	287	16	5,57
Kocsord	16	3 008	0	0	0	0	2 390	399	46	14	33	24	1	2 814	15	0,53
Debrecen	9	211 034	177	327	110	313	xxx	xxx	52	30	124	71	2	211 320	1 303	0,62
Szár	7	1 689	123	352	33	62	xxx	xxx	82	70	112	94	2	1 686	509	30,19
Dunakeszi	14	29 453	69	90	34	70	xxx	xxx	37	22	51	28	2	40 545	460	1,13
Nyergesújfalu	12	7 752	52	138	13	73	xxx	xxx	39	30	55	44	2	7 621	379	4,97
Fertőd	8	3 416	19	23	18	31	xxx	xxx	40	23	75	27	2	3 261	269	8,25
Diósd	14	5 785	28	34	10	13	xxx	xxx	62	56	131	105	2	9 056	266	2,94
Harkány	2	3 305	47	65	37	53	xxx	xxx	57	31	62	45	2	4 010	247	6,16
Szomód	12	2 003	16	42	7	17	xxx	xxx	147	115	157	112	2	2 083	230	11,04
Nagykovácsi	14	5 244	47	57	14	37	xxx	xxx	56	45	80	67	2	7 095	227	3,20
Kismaros	14	1 799	18	93	4	5	xxx	xxx	35	24	47	37	2	2 025	192	9,48
Pári	17	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	140	117	105	89	2	681	188	27,61
Balmazújváros	9	17 974	9	11	3	4	xxx	xxx	52	33	81	54	2	17 573	164	0,93
Érsekcsanád	3	2 821	11	15	9	8	xxx	xxx	36	24	82	55	2	2 796	136	4,86

Verőce	14	2 817	27	19	7	14	xxx	xxx	55	37	48	40	2	3 663	125	3,41
Porva	19	502	1	0	1	0	xxx	xxx	39	37	129	116	2	443	119	26,86
Bezi	8	434	0	0	1	1	xxx	xxx	38	28	44	29	2	512	102	19,92
Gyermely	12	1 290	12	13	11	14	xxx	xxx	43	29	49	37	2	1 440	97	6,74
Dunafalva	3	1 044	6	2	3	1	xxx	xxx	39	28	48	37	2	866	93	10,74
Aldebrő	10	793	1	3	0	0	xxx	xxx	96	70	117	72	2	702	86	12,25
Halásztelek	14	7 061	21	36	9	13	xxx	xxx	41	30	44	20	2	9 200	86	0,93
Őcsény	17	2 530	43	37	35	30	xxx	xxx	45	37	47	34	2	2 408	82	3,41
Bakonysárkány	12	960	6	13	8	3	xxx	xxx	49	46	58	51	2	980	80	8,16
Tiszaeszlár	16	2 793	3	3	1	3	xxx	xxx	48	13	33	23	2	2 569	79	3,08
Berkesd	2	843	13	10	11	2	xxx	xxx	42	32	66	37	2	856	77	9,00
Pilisszentkereszt	14	2 170	13	21	4	4	xxx	xxx	32	28	55	41	2	2 259	77	3,41
Keszű	2	771	16	15	13	11	xxx	xxx	43	30	66	53	2	1 273	74	5,81
Veszprémfajsz	19	255	4	32	0	14	xxx	xxx	34	30	45	40	2	256	66	25,78
Kup	19	460	0	2	0	2	xxx	xxx	44	33	40	20	2	466	59	12,66
Pócsa	2	186	25	33	4	2	xxx	xxx	44	43	51	44	2	185	56	30,27
Bakonyoszlop	19	553	5	33	2	1	xxx	xxx	44	41	50	44	2	437	55	12,59
Kakucs	14	2 592	2	1	0	0	xxx	xxx	34	32	40	33	2	2 692	53	1,97
Lad	15	692	1	1	1	2	xxx	xxx	46	37	47	31	2	562	49	8,72
Szágy	2	194	2	2	5	5	xxx	xxx	37	35	55	48	2	145	44	30,34
Rudabánya	5	2 916	0	0	0	0	xxx	xxx	39	24	54	26	2	2 583	42	1,63
Nagybudmér	2	255	10	13	5	5	xxx	xxx	52	51	45	35	2	193	38	19,69
Magyarhertelend	2	670	6	2	5	3	xxx	xxx	42	31	48	40	2	640	37	5,78
Zengővárkony	2	415	11	26	7	7	xxx	xxx	35	28	42	31	2	436	37	8,49
Győrsövényház	8	830	0	0	0	1	xxx	xxx	73	58	65	51	2	802	37	4,61
Sárok	2	165	1	1	0	0	xxx	xxx	31	16	33	29	2	119	36	30,25
Bácsborsód	3	1 277	5	10	6	7	xxx	xxx	35	24	36	33	2	1 183	32	2,70
Óbarok	7	791	3	1	1	0	xxx	xxx	38	29	48	35	2	787	32	4,07
Monyoród	2	192	25	25	16	22	xxx	xxx	35	28	39	35	2	154	23	14,94

Alsómocsolád	2	323	1	2	2	0	xxx	xxx	45	22	39	30	2	311	22	7,07
Fajsz	3	1 903	4	7	8	3	xxx	xxx	39	33	36	32	2	1 709	18	1,05
Fehértó	8	493	0	0	0	0	xxx	xxx	33	32	36	33	2	459	15	3,27
Csibrák	17	423	2	2	1	1	xxx	xxx	36	25	66	33	2	300	14	4,67
Nagykanizsa	20	52 106	75	100	47	92	xxx	xxx	xxx	xxx	31	20	3	49 026	468	0,95
Eger	10	58 331	78	114	52	131	xxx	xxx	xxx	xxx	38	29	3	56 569	402	0,71
Vác	14	34 951	87	110	27	65	xxx	xxx	xxx	xxx	51	36	3	33 831	383	1,13
Nagymaros	14	4 385	83	106	22	32	xxx	xxx	xxx	xxx	56	49	3	4 679	316	6,75
Kalocsa	3	18 789	121	146	64	67	xxx	xxx	xxx	xxx	99	44	3	17 142	309	1,80
Kerepes	14	8 269	11	18	2	3	xxx	xxx	xxx	xxx	42	17	3	10 068	303	3,01
Dág	12	991	148	178	59	85	xxx	xxx	xxx	xxx	55	51	3	932	294	31,55
Hajdúszoboszló	9	23 425	48	46	29	67	xxx	xxx	xxx	xxx	50	31	3	23 933	226	0,94
Csömör	14	7 266	18	28	11	19	xxx	xxx	xxx	xxx	52	44	3	9 293	212	2,28
Üröm	14	4 523	57	90	20	78	xxx	xxx	xxx	xxx	43	33	3	7 356	204	2,77
Szigetvár	2	11 353	40	50	25	36	xxx	xxx	xxx	xxx	48	25	3	10 614	179	1,69
Páty	14	5 264	28	42	14	39	xxx	xxx	xxx	xxx	35	26	3	7 009	159	2,27
Tiszanagyfalu	16	1 959	1	0	0	1	xxx	xxx	xxx	xxx	65	25	3	1 812	153	8,44
Szerencs	5	10 019	12	20	3	11	xxx	xxx	xxx	xxx	38	29	3	9 198	142	1,54
Lébény	8	3 164	5	6	1	6	xxx	xxx	xxx	xxx	62	40	3	3 156	135	4,28
Magyarbóly	2	1 104	28	34	19	16	xxx	xxx	xxx	xxx	45	33	3	975	107	10,97
Napkor	16	3 700	0	0	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	69	61	3	3 662	106	2,89
Kurd	17	1 351	18	37	19	4	xxx	xxx	xxx	xxx	55	45	3	1 219	85	6,97
Gávavencsellő	16	3 934	3	3	1	1	xxx	xxx	xxx	xxx	55	47	3	3 574	83	2,32
Mogyorósbánya	12	882	7	14	2	2	xxx	xxx	xxx	xxx	51	46	3	862	73	8,47
Rácalmás	7	3 872	10	14	5	14	xxx	xxx	xxx	xxx	45	20	3	4 419	70	1,58
Szalatnak	2	431	36	97	29	32	xxx	xxx	xxx	xxx	59	43	3	322	67	20,81
Bükkösd	2	1 289	5	15	7	7	xxx	xxx	xxx	xxx	38	24	3	1 116	65	5,82
Péteri	14	1 878	3	2	2	4	xxx	xxx	xxx	xxx	37	31	3	2 204	62	2,81
Galgagyörk	14	1 062	2	4	2	2	xxx	xxx	xxx	xxx	44	35	3	1 047	62	5,92

Döbrököz	17	2 184	7	9	11	5	xxx	xxx	xxx	xxx	43	31	3	2 033	60	2,95
Pápateszér	19	1 280	9	5	1	3	xxx	xxx	xxx	xxx	75	59	3	1 154	59	5,11
Szava	2	356	4	4	4	1	xxx	xxx	xxx	xxx	49	29	3	341	56	16,42
Véztő	4	7 571	2	5	1	2	xxx	xxx	xxx	xxx	45	30	3	6 986	53	0,76
Tormás	2	361	9	10	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	39	32	3	298	52	17,45
Felsőnána	17	698	15	17	11	13	xxx	xxx	xxx	xxx	39	27	3	613	49	7,99
Szilágy	2	328	5	5	8	2	xxx	xxx	xxx	xxx	38	28	3	269	45	16,73
Magyaregregy	2	862	0	0	2	0	xxx	xxx	xxx	xxx	46	40	3	747	44	5,89
Kerecsend	10	2 198	2	3	2	2	xxx	xxx	xxx	xxx	64	36	3	2 242	43	1,92
Pereked	2	189	0	1	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	41	37	3	176	42	23,86
Kápolna	10	1 598	0	0	0	1	xxx	xxx	xxx	xxx	36	27	3	1 559	42	2,69
Hosszúvölgy	20	167	9	21	1	1	xxx	xxx	xxx	xxx	37	28	3	171	42	24,56
Olaszfalu	19	1 103	5	12	5	6	xxx	xxx	xxx	xxx	55	45	3	1 074	41	3,82
Görcsöny	2	1 623	16	21	12	12	xxx	xxx	xxx	xxx	38	25	3	1 565	37	2,36
Cserdi	2	352	3	3	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	35	31	3	386	37	9,59
Felsőszentiván	3	2 012	15	17	15	6	xxx	xxx	xxx	xxx	50	29	3	1 850	35	1,89
Teklafalu	2	374	0	1	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	35	31	3	314	31	9,87
Ivándárda	2	266	2	2	3	2	xxx	xxx	xxx	xxx	32	21	3	230	31	13,48
Nagyhajmás	2	438	16	15	15	9	xxx	xxx	xxx	xxx	42	37	3	340	29	8,53
Baksa	2	761	3	3	4	1	xxx	xxx	xxx	xxx	38	20	3	770	27	3,51
Felsőpakony	14	2 938	6	6	1	5	xxx	xxx	xxx	xxx	48	38	3	3 386	26	0,77
Lovászipatona	19	1 331	1	1	0	1	xxx	xxx	xxx	xxx	30	20	3	1 195	26	2,18
Nagydobsza	2	687	1	1	0	3	xxx	xxx	xxx	xxx	33	27	3	656	25	3,81
Mekényes	2	330	29	28	25	24	xxx	xxx	xxx	xxx	37	25	3	285	22	7,72
Murga	17	92	6	5	7	0	xxx	xxx	xxx	xxx	46	43	3	64	20	31,25
Gölle	15	1 177	2	0	1	0	xxx	xxx	xxx	xxx	40	23	3	995	18	1,81
Nak	17	690	0	0	1	0	xxx	xxx	xxx	xxx	37	17	3	589	13	2,21
Borzavár	19	785	3	2	3	7	xxx	xxx	xxx	xxx	37	32	3	745	13	1,74
Homokkomárom	20	251	0	0	0	0	xxx	xxx	xxx	xxx	36	31	3	225	12	5,33

Süttő	12	2 034	38	93	16	22	1 680	792	xxx	xxx	xxx	xxx	4	2 071	57	2,75
Egerág	2	1 010	14	17	8	6	798	200	xxx	xxx	xxx	xxx	4	998	36	3,61
Inárcs	14	4 042	4	5	4	5	3 162	1 003	xxx	xxx	xxx	xxx	4	4 396	29	0,66
Dömös	12	1 101	10	12	4	9	869	55	xxx	xxx	xxx	xxx	4	1 167	22	1,89
Szemely	2	433	9	16	3	7	349	189	xxx	xxx	xxx	xxx	4	436	13	2,98
Kaskantyú	3	1 080	2	3	2	2	956	258	xxx	xxx	xxx	xxx	4	997	13	1,30
Felcsút	7	1 671	1	3	1	1	1 301	391	xxx	xxx	xxx	xxx	4	1 870	9	0,48
Bácsszentgyörgy	3	195	3	3	5	2	177	123	xxx	xxx	xxx	xxx	4	156	3	1,92
Bakonykúti	7	112	4	37	16	13	100	58	xxx	xxx	xxx	xxx	4	123	1	0,81
Budapest 07.	1	64 137	207	323	104	272	50 938	2 345	45	24	xxx	xxx	5	56 093	924	1,65
Szentendre	14	22 747	101	162	60	100	18 335	1 688	45	31	xxx	xxx	5	25 310	424	1,68
Bük	18	3 084	15	16	6	21	2 509	418	32	21	xxx	xxx	5	3 301	114	3,45
Töttös	2	639	41	101	57	118	481	304	37	35	xxx	xxx	5	602	88	14,62
Kökény	2	547	3	9	1	1	457	90	41	33	xxx	xxx	5	620	23	3,71
Budapest 19.	1	63 810	175	277	96	207	52 816	3 312	xxx	xxx	48	25	6	59 055	684	1,16
Kölked	2	1 123	6	7	4	9	888	230	xxx	xxx	52	19	6	1 039	67	6,45
Balatonalmádi	19	8 055	45	65	28	83	xxx	xxx	34	25	xxx	xxx	7	8 522	255	2,99
Hegyszentmárton	2	477	6	6	3	2	xxx	xxx	38	20	xxx	xxx	7	414	9	2,17
összesen		5 173 109	56 329	80 324	29 384	44 786	3 628 570	450 922	45 215	32 315	45 849	32 460		5 099 992	151 022	2,96

Az adatok forrásai:

- <http://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kotetek/04/tabhun/maptoc10000.html>

(A nemzetiségi népesség száma településenként, 2001.)

- http://www.ksh.hu/nepszamlalas/reszletes_tablak

(A népszámlálás nemzetiségekre vonatkozó területi adatai országos szintre aggregálva, valamint megyei és települési bontásban 2011.)

- http://valasztas.hu/onkval2002/so02/ered_ind.htm

(A 2002. évi önkormányzati választás települési eredményei)

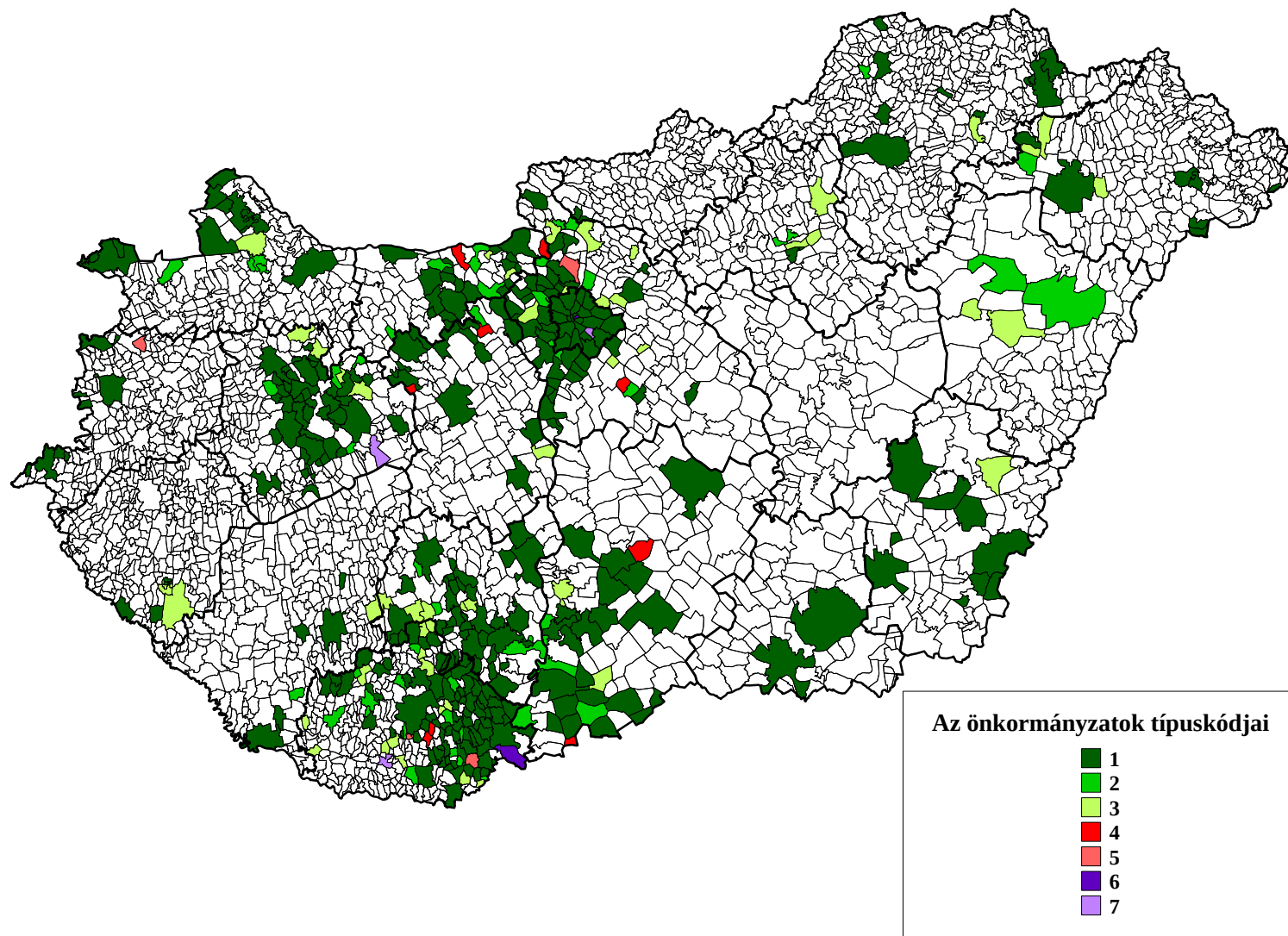
- http://valasztas.hu/onkval2006/hu/10/10_0.html

(A 2006. évi önkormányzati választás német kisebbségi eredményei)

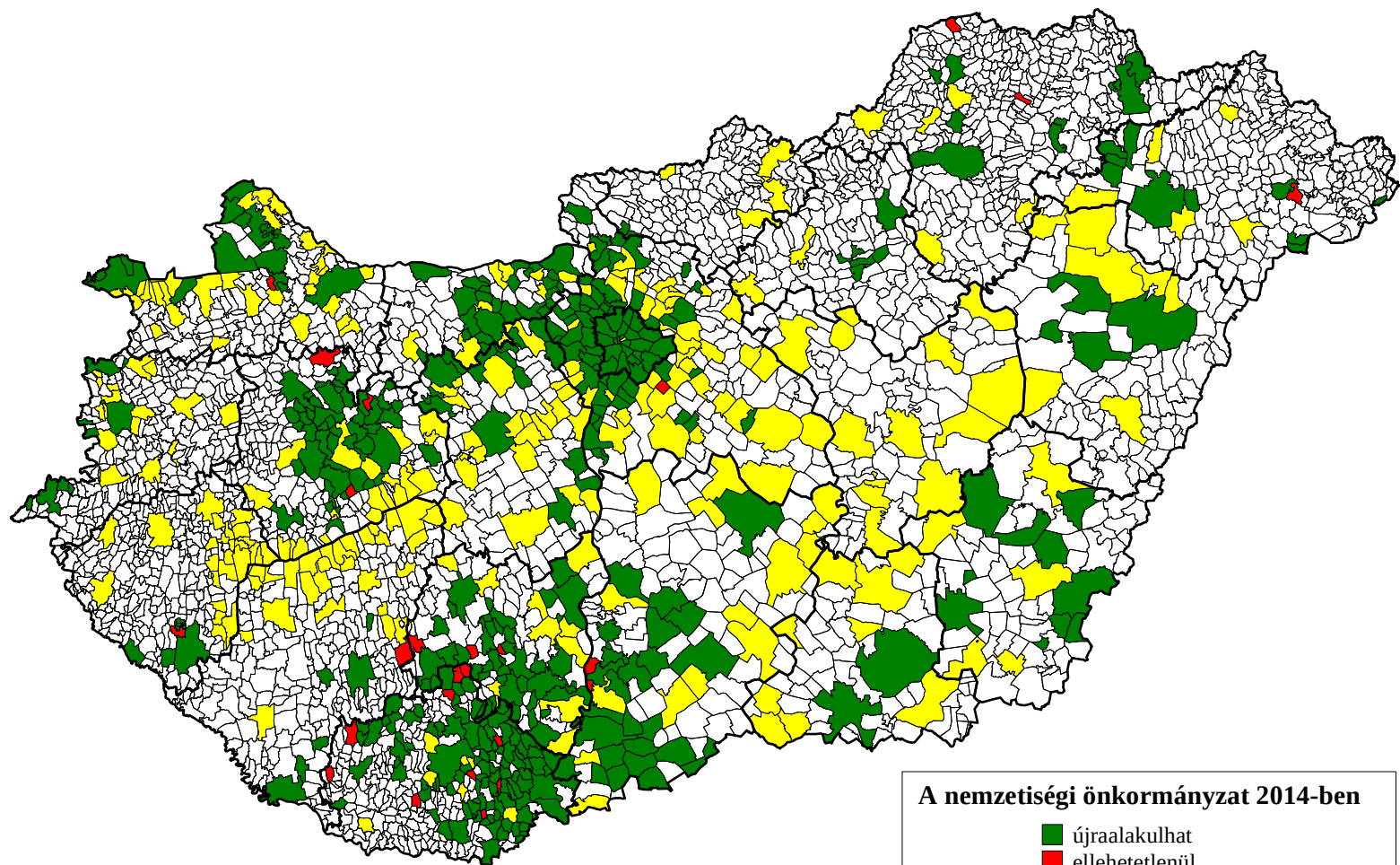
- http://valasztas.hu//hu/onkval2010/471/471_0_index.html

(A 2010. évi önkormányzati választás német kisebbségi eredményei)

2.melléklet: **Az adatbázis településeinek típusai a nemzetiségi önkormányzatok megalakítása alapján**
(az adatok forrását lásd az 1. mellékletnél)



3.melléklet: A 2014. évi német nemzetiségi önkormányzati választások prognózisa
(az adatok forrását lásd az 1. mellékletnél)



A nemzetiségi önkormányzat 2014-ben

- újraalakulhat
- ellehetetlenül
- újonnan alakulhat

4.melléklet: Az adatbázisban nem szereplő, ám a 2011. évi népszámlálás nemzetiségi adatai alapján nemzetiségi önkormányzat alapítására jogosult települések (az adatok forrását lásd az 1. mellékletnél)

település	megye kód	népszámlálás, 2011		
		népesség (fő)	a német nemzetiséghez tartozó (fő)	a német nemzetiséghez tartozók össznépességhez viszonyított aránya (%)
Bogád	2	1071	30	2,80
Bátmonostor	3	1554	30	1,93
Mindszent	6	6914	30	0,43
Sárszentmihály	7	3015	30	1,00
Tét	8	3954	30	0,76
Hajdúhadház	9	12588	30	0,24
Polgár	9	8098	30	0,37
Püspökladány	9	14895	30	0,20
Sóskút	14	3057	30	0,98
Látrány	15	1340	30	2,24
Nagyhárságy	2	1500	31	2,07
Szank	3	2388	31	1,30
Kápolnásnyék	7	3548	31	0,87
Tordas	7	2084	31	1,49
Ásványráró	8	1853	31	1,67
Kóny	8	2661	31	1,16
Kisújszállás	11	11397	31	0,27
Kunszentmárton	11	8714	31	0,36
Tura	14	7774	31	0,40
Báta	17	1749	31	1,77
Kőszegszerdahely	18	470	31	6,60
Garabonc	20	707	31	4,38
Zalakomár	20	2965	31	1,05
Romonya	2	464	32	6,90
Szeghalom	4	9290	32	0,34
Csengele	6	1947	32	1,64
Baracska	7	3797	32	0,84
Szabadbattyán	7	4625	32	0,69
Hidegség	8	361	32	8,86
Somogyvár	15	1796	32	1,78
Dunaszentgyörgy	17	2564	32	1,25
Cák	18	274	32	11,68

Ják	18	2596	32	1,23
Devecser	19	4441	32	0,72
Hajmáskér	19	2977	32	1,07
Pétfürdő	19	4768	32	0,67
Esztergályhorváti	20	432	32	7,41
Sellye	2	2783	33	1,19
Kunfehértó	3	2156	33	1,53
Ruzsa	6	2480	33	1,33
Jászapáti	11	8889	33	0,37
Martfű	11	6535	33	0,50
Alsónémedi	14	5144	33	0,64
Somogyszil	15	747	33	4,42
Szentantalfa	19	409	33	8,07
Edelény	5	9896	34	0,34
Ásotthalom	6	4122	34	0,82
Ercsi	7	8289	34	0,41
Pákozd	7	3087	34	1,10
Seregélyes	7	4516	34	0,75
Sukoró	7	1266	34	2,69
Sülysáp	14	8195	34	0,41
Pincehely	17	2253	34	1,51
Táplánszentkereszt	18	2586	34	1,31
Zalaszentlászló	20	870	34	3,91
Sármellék	20	1847	34	1,84
Orfű	2	977	35	3,58
Lakitelek	3	4449	35	0,79
Sikszó	5	5631	35	0,62
Mórahalom	6	5804	35	0,60
Beled	8	2633	35	1,33
Gönyű	8	2948	35	1,19
Ikrény	8	1775	35	1,97
Pannonhalma	8	3691	35	0,95
Keszölc	12	2626	35	1,33
Ibrány	16	6801	35	0,51
Nyírbátor	16	12719	35	0,28
Tiszavasvári	16	12848	35	0,27
Decs	17	3839	35	0,91
Badacsonytördemic	19	844	35	4,15
Révfülöp	19	1096	35	3,19
Szigliget	19	822	35	4,26
Bodajk	7	4219	36	0,85
Fertőboz	8	294	36	12,24
Jászszentandrás	11	2509	36	1,43
Kisvárd	16	16986	36	0,21
Tihany	19	1368	36	2,63

Zalaszántó	20	973	36	3,70
Rezi	20	1141	36	3,16
Mezőkovácsháza	4	6177	37	0,60
Tótkomlós	4	6016	37	0,62
Baracs	7	3419	37	1,08
Fehérvárcsurgó	7	1947	37	1,90
Polgárdi	7	6802	37	0,54
Hajdúsámson	9	13128	37	0,28
Mogyoród	14	6437	37	0,57
Bonnya	15	257	37	14,40
Nemesvid	15	775	37	4,77
Fadd	17	4211	37	0,88
Torony	18	1937	38	1,96
Zalacsány	20	981	38	3,87
Zalaapáti	20	1632	38	2,33
Kerekegyháza	3	6284	39	0,62
Ócsa	14	8985	39	0,43
Kőröshegy	15	1392	39	2,80
Badacsonytomaj	19	2135	39	1,83
Zalalövő	20	3006	39	1,30
Hercegszántó	3	2092	40	1,91
Csókakő	7	1326	40	3,02
Kiskunlacháza	14	8763	40	0,46
Szentmártonkáta	14	4893	40	0,82
Tab	15	4533	40	0,88
Magyarkeszi	17	1293	40	3,09
Kunszentmiklós	3	8561	41	0,48
Lövő	8	1425	41	2,88
Tiszaföldvár	11	11129	41	0,37
Kám	18	400	41	10,25
Szentgál	19	2741	41	1,50
Karmacs	20	823	41	4,98
Bátonyterenye	13	12841	42	0,33
Hernád	14	4092	42	1,03
Abony	14	14916	43	0,29
Gyöngyösfalu	18	1126	43	3,82
Felsőörs	19	1555	43	2,77
Tagyon	19	87	43	49,43
Tiszaalpár	3	4898	44	0,90
Martonvásár	7	5732	44	0,77
Dunakiliti	8	1987	44	2,21
Fertőszéplak	8	1256	44	3,50
Órbottyán	14	7102	44	0,62
Szódliget	14	4464	44	0,99
Balatonszabadi	15	2971	44	1,48

Győrzámoly	8	2408	45	1,87
Tokod	12	4143	45	1,09
Pilis	14	11568	45	0,39
Ságvár	15	1830	45	2,46
Dunapataj	3	3172	47	1,48
Écs	8	1829	47	2,57
Buzsák	15	1283	47	3,66
Nagykálló	16	9702	47	0,48
Abádszalók	11	4180	48	1,15
Karcag	11	20632	48	0,23
Kisbér	12	5564	48	0,86
Nagykáta	14	12467	48	0,39
Vasvár	18	4387	48	1,09
Pásztó	13	9689	49	0,51
Délegyháza	14	3378	49	1,45
Karád	15	1537	49	3,19
Szada	14	4721	50	1,06
Csepreg	18	3286	50	1,52
Gencsapáti	18	2762	50	1,81
Balatongyörök	20	1022	50	4,89
Nagyvenyim	7	4874	51	1,05
Albertirsa	14	12016	51	0,42
Sé	18	1377	51	3,70
Győrújfalú	8	1608	52	3,23
Lábatlan	12	5033	52	1,03
Abda	8	3011	53	1,76
Aszód	14	6258	53	0,85
Igal	15	1270	53	4,17
Kismányok	17	329	53	16,11
Fertőhomok	8	605	54	8,93
Berettyóújfalú	9	15472	54	0,35
Mezőtúr	11	17510	54	0,31
Sükösd	3	3697	55	1,49
Hegykő	8	1433	55	3,84
Isaszeg	14	11152	55	0,49
Balatonszentgyörgy	15	1628	55	3,38
Hajdúnánás	9	17063	56	0,33
Balatonkeresztúr	15	1569	56	3,57
Ordacsehi	15	814	56	6,88
Galambok	20	1239	56	4,52
Pellérd	2	2349	57	2,43
Solt	3	7019	58	0,83
Vép	18	3534	58	1,64
Sárbogárd	7	12446	59	0,47
Dunasziget	8	1459	60	4,11

Balatonfenyves	15	1803	60	3,33
Alsóörs	19	1541	60	3,89
Csákvár	7	5218	61	1,17
Vértesszőlős	12	3124	61	1,95
Sümeg	19	6373	61	0,96
Alsópáhok	20	1376	61	4,43
Nagycenk	8	1887	63	3,34
Sárisáp	12	2770	63	2,27
Balatonkenese	19	3228	63	1,95
Bezenye	8	1454	64	4,40
Leányfalu	14	3385	64	1,89
Szárliget	12	2312	65	2,81
Balassagyarmat	13	16397	65	0,40
Pilisszántó	14	3002	66	2,20
Balatonszárszó	15	1900	66	3,47
Nemesbük	20	701	66	9,42
Balatonfűzfő	19	4225	67	1,59
Jánoshalma	3	9008	68	0,75
Tengelic	17	2296	68	2,96
Nemesvámos	19	2622	68	2,59
Zalakaros	20	1756	68	3,87
Erdőkertes	14	7307	69	0,94
Lengyeltóti	15	3050	72	2,36
Hajdúböszörmény	9	31725	73	0,23
Dunaföldvár	17	8775	74	0,84
Szarvas	4	16954	75	0,44
Tahitótfalu	14	5488	75	1,37
Nagyatád	15	11032	77	0,70
Csongrád	6	17242	78	0,45
Balatonszemes	15	1817	79	4,35
Maglód	14	11738	81	0,69
Velence	7	5474	82	1,50
Lajosmizse	3	11050	83	0,75
Üllő	14	11425	83	0,73
Tiszaújváros	3	11430	86	0,75
Csorna	8	10558	86	0,81
Törökszentmiklós	11	21071	86	0,41
Zamárdi	15	2386	86	3,60
Nagydorog	17	2561	86	3,36
Mezőkövesd	5	16559	87	0,53
Makó	6	23683	87	0,37
Enying	7	6835	88	1,29
Csopak	19	1715	88	5,13
Gyömrő	14	16250	89	0,55
Balatonföldvár	15	2207	90	4,08

Zebegény	14	1215	91	7,49
Balatonberény	15	1116	92	8,24
Szentcsanak	6	28509	93	0,33
Hatvan	10	20519	93	0,45
Pécel	14	15168	93	0,61
Zalaszentgrót	20	6626	93	1,40
Jászberény	11	27087	94	0,35
Tiszaújváros	5	16500	95	0,58
Celldömölk	18	11113	97	0,87
Lenti	20	7940	98	1,23
Monor	14	17626	99	0,56
Százhalombatta	14	17952	99	0,55
Kistarcsa	14	11953	101	0,84
Győrújbarát	8	5968	102	1,71
Halászi	8	3070	102	3,32
Tárnok	14	8805	103	1,17
Harka	8	1830	106	5,79
Sárród	8	1099	109	9,92
Aparhant	17	1055	111	10,52
Dabas	14	16386	114	0,70
Kiskunmajsa	3	11229	117	1,04
Kópháza	8	2041	118	5,78
Veresegyház	14	15998	118	0,74
Balatonlelle	15	5217	119	2,28
Kapuvár	8	10495	123	1,17
Várpalota	19	20756	123	0,59
Gárdonyi	7	9666	124	1,28
Nagykőrös	14	24134	124	0,51
Telki	14	3661	125	3,41
Körmend	18	11950	126	1,05
Marcali	15	11736	127	1,08
Fertőszentmiklós	8	3818	128	3,35
Vonyarcvashegy	20	2121	129	6,08
Szigethalom	14	16886	130	0,77
Kazincbarcika	5	29010	131	0,45
Salgótarján	13	37262	136	0,36
Fót	14	19068	137	0,72
Balatonboglár	15	5736	146	2,55
Ózd	5	34481	151	0,44
Cserszegtomaj	20	2824	164	5,81
Tiszafüred	11	11382	170	1,49
Kiskunfélegyháza	3	30172	172	0,57
Gyál	14	23338	172	0,74
Bicske	7	11196	176	1,57
Fonyód	15	4793	176	3,67

Gyöngyös	10	31421	177	0,56
Cegléd	14	36645	183	0,50
Sárvár	18	14777	185	1,25
Gyenesdiás	20	3411	189	5,54
Göd	14	17476	198	1,13
Hévíz	20	4715	201	4,26
Oroszlány	12	18466	231	1,25
Balatonfüred	19	12979	324	2,50
Békéscsaba	4	62050	387	0,62
Szolnok	11	72953	390	0,53
Keszthely	20	20619	424	2,06
Dunaújváros	7	48484	431	0,89
Siófok	15	25045	477	1,90
Zalaegerszeg	20	59499	528	0,89
összesen		2092300	19732	0,94